

Seksualizacija i stereotipi o Azijcima

Laszowski, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:828465>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije

TEA LASZOWSKI

SEKSUALIZACIJA I STEREOTIPI O AZIJCIMA

Diplomski rad

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije

TEA LASZOWSKI

SEKSUALIZACIJA I STEREOTIPI O AZIJCIMA

Diplomski rad

JMBAG: 0303076473

Studijski smjer: Diplomski studij Japanologije – opći smjer

Kolegij: Japanologija u humanističkim i društvenim istraživanjima

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Mentor: doc. dr. sc. Nataša Visočnik

Pula, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Tea Laszowski, kandidat za magistru Japanologije ovime izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____ godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Tea Laszowski, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom „Seksualizacija i stereotipi o Azijcima“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Student

U Puli, _____ godine

SADRŽAJ

UVOD	1
TEORIJSKA POZADINA ISTRAŽIVANJA SETEREOTIPA I SEKSUALIZACIJE	4
Stereotip i predrasuda	4
Fetiš	4
Seksualizacija i seksualna objektivizacija.....	5
Orientalizam	5
1. POVIJEST STEREOTIPA I SEKSUALIZACIJE	7
1.1. Japan i Kina u 19. i ranom 20. stoljeću.....	7
1.2. Imigracije Kineza u SAD	9
1.3. Okupacija Japana nakon Drugog svjetskog rata	12
1.4. Ratne nevjeste.....	14
2. PRIKAZ U MEDIJIMA	15
2.1. Od kasnih 1800-ih do 1940-ih	16
2.2. Od 1950-ih do 1990-ih.....	20
2.3. Pozitivni primjeri u novije vrijeme.....	24
3. ŽUTA GROZNICA.....	27
3.1. Razlozi za preferenciju	27
3.2. Prihvatanje uloge	31
4. PROBLEMI SA ŽUTOM GROZNICOM.....	34
4.1. „Puka preferencija“	35
4.2. Identitet.....	36
4.3. Nasilje i pornografija	39
4.4. Mladenke iz kataloga.....	42
ZAKLJUČAK.....	47
LITERATURA	50
SAŽETAK	57
ABSTRACT	58
概要	59

UVOD

„Želim te odvesti u podzemni noćni klub... i tako, uživati u tvojoj prisutnosti, u zavidnim pogledima, dodirivati te pred svima... Bit ćeš poslušna i nećeš mi odbiti ni jednu želju... Sanjam o tvojoj tokijskoj personi od kad sam te upoznao. Nadam se da ću ju moći napokon iskusiti, ljepotu i erotiku¹ (Cho, 1997:349)“.

Ovo su riječi koje je profesor jednog američkog sveučilišta napisao u pismu namijenjenom japanskoj studentici. Studentica nije pokazivala nikakvu zainteresiranost za profesora, ali to ga nije spriječilo da joj iznese svoje fantazije o njoj. Osim što je krajnje neprimjereno jer je u pitanju odnos studenta i profesora koji bi trebao ostati profesionalan, pogotovo jer profesor predstavlja autoritet, također postavlja nekoliko pitanja na koja ćemo nastojati odgovoriti.

Pitanja na koja se nastoji odgovoriti u ovom radu su koje su povijesne i medijske okolnosti utjecale na nastanak stereotipa o pripadnicima azijskih naroda, kako stereotipi utječu na njihovu seksualizaciju te je li odabir partnera prema njihovoj rasi samo preferencija, kao npr. boja kose ili tjelesna građa.

Izvori korišteni za pisanje ovog rada uključuju znanstvene radove, tekstove s internetskih portala, romane te audiovizualne materijale, uključujući video-eseje i filmove. Većina navedene literature korištene za izradu ovog rada bavit će se i utjecajem Sjedinjenih Američkih Država na formiranje slike o istočnoj Aziji, države koja se u posljednjih stotinjak godina istaknula kao jaka vojna, ekonomska, ali i medijska sila, i čiji su medijski eksporti postali „inkubatorom“ za stvaranje popularne slike o Istoku i njegovim ljudima (Prasso, 2005:10).

Rad se uvelike oslanja na knjige *The Asian Mistique: Dragon Ladies, Geisha Girls, and Our Fantasies of the Exotic Orient* Sheridan Prasso i *Orijentalizam* Edwarda Saída. Prasso daje detaljan pregled povijesnih i medijskih okolnosti koje su utjecale na stvaranje i širenje stereotipa koje proučavamo i analiziramo. Said, s druge strane, daje okvir za sociološku analizu stereotipa i seksualizacije kroz ideju o „Drugome“. Treba spomenuti i istraživanje *Why Yellow Fever Isn't Flattering: A Case Against Racial*

¹ Vlastiti prijevod s engleskog jezika. Ukoliko nije drugačije naznačeno, u nastavku teksta riječ je o vlastitim prijevodima autorice.

Fetishes Robin Zheng u kojem objašnjava zašto rasne preferencije ne možemo tretirati na isti način kao i preferencije poput boje očiju, boje kose ili oblika tijela.

U ovom radu bavimo se iskustvima Azijaca i azijskih Amerikanaca te ćemo se često osvrnuti na taj grupni naziv. Ukratko, ukoliko je poznato, navest će se točna etnička pripadnost pojedinaca koji se spominju u ovom radu, ali ne smijemo zanemariti da se neki pojedinci identificiraju s pojmom azijskog Amerikanca što ćemo obrazložiti kasnije u radu. Pojmovi „Azijac“ i „azijski Amerikanac“ nazivi kojima se obilježavaju uglavnom oni čije porijeklo se nalazi u istočnoj ili jugoistočnoj Aziji, pa ćemo se ovdje fokusirati na te dvije regije. Naravno, Azija je velik kontinent koji obuhvaća i zemlje Bliskog istoka, Rusiju, Indiju, itd., a li s obzirom da se u korištenim radovima koristi ovaj skupni pojam, koristi ćemo ga i ovdje za istu svrhu. Za pojedince čije je porijeklo poznato, ono će se i koristiti.

Razlog zbog kojeg se ovdje bavimo ne samo Japanom nego i drugim državama i stanovnicima istočne i jugoistočne Azije je povezanost njihovih iskustava i načina na kojih ih ljudi percipiraju, što ćemo i proučiti u ovom radu. Također, važna je razlika između iskustava Azijaca rođenih u azijskim zemljama koji su ondje i odrasli i žive, onih koji su s preselili u drugu državu te onih koji su rođeni u dijaspori. Drugačija okolina, životne prilike te generacijske razlike činit će i njihove doživljaje problematike o kojoj ovdje govorimo. Što se tiče azijsko-američkih veza, fokus je na heteroseksualnim parovima i odnosima.

Na početku ovog rada ukratko objašnjavamo neke pojmove kojima je korisno moći baratati kad pričamo o temi prikaza i doživljaja nekog naroda. To su stereotip, predrasuda, fetiš, seksualizacija i seksualna objektivizacija. Objasnimo i orijentalizam, koncept iz istoimene knjige Edwarda Saida koja je prvotno objavljena 1978. godine, a za potrebe rada korišteno je izdanje u prijevodu iz 2008. godine. Said orijentalizam objašnjava kroz odnos Bliskog istoka i britansko-francuskih okupacijskih sila, ali važno je razumjeti njegove karakteristike i povijest da bismo lakše shvatili i, naprimjer, odnos država poput SAD-a i Japan, ili Ujedinjenog Kraljevstva i Kine, kao i što je utjecalo, odnosno još uvijek utječe na razvoj slike o nekom narodu.

Prvo poglavlje bavi se poviješću prikaza Azijskih naroda, odnosno specifičnim primjerima prikaza, bilo pozitivnih, bilo negativnih, i procesom nastanka tih slika od kojih su mnoge i danas utvrđene kao općeprihvaćeni stereotipi. Fokus će najviše biti na narodima Kine i Japana, uz spomen određenih primjera iz jugoistočne Azije u svrhu stvaranja potpune slike o povijesnim prilikama određenog razdoblja.

U drugom poglavlju proučit ćemo kako su se prije spomenuti izgrađeni stereotipi prikazivali u medijima (u knjigama, filmovima, serijama, pa čak i u operama i kazališnim predstavama), ali i kako je povijesna pozadina utjecala na prikaz Azijaca u medijima. Istražit će se i prikaz u današnje, novije vrijeme, te kako oni utječu na opću sliku koju javnost ima o ovim narodima.

U trećem poglavlju proučit ćemo koncept fetiša na Azijce, odnosno „žute groznice“. Nastojimo odgovoriti na pitanja što je žuta groznica i kako ona utječe na odnose Azijaca i azijskih Amerikanaca s prijateljima i partnerima.

U četvrtom poglavlju bavimo se problemima žute groznice, uključujući nasilje, pornografiju, mladenke iz kataloga, kako ona utječe na identitet Azijaca i azijskih Amerikanaca i na njihove živote. Istražujemo i pitanje je li ovaj fetiš samo preferencija koja nema negativnih posljedica na pojedince koji su objekt ovakvog divljenja i požude.

Za pisanje ovog rada korišteni su kvalitativni izvori, odnosno znanstveni radovi, tekstovi s internetskih portala, te u radu spomenuta književna djela, filmovi i video-eseji.

TEORIJSKA POZADINA ISTRAŽIVANJA SETEREOTIPA I SEKSUALIZACIJE

Da bismo mogli istražiti stereotipe o pripadnicima azijskih naroda, potrebno je prvo utvrditi pojmove koji se vežu uz ovu temu, prvenstveno stereotip, predrasude, fetiš, seksualizacija i seksualna objektivizacija. Također, u ovom poglavlju objasniti ćemo koncept orijentalizma koji Said uvodi u istoimenom djelu.

Stereotip i predrasuda

Prema online rječniku Merriam-Webster, stereotip je „standardizirana mentalna slika o članovima neke skupine i koja predstavlja pojednostavljeno mišljenje, predrasude ili nekritičko prosuđivanje (Merriam-Webster Dictionary)“. Češće se odnosi na negativne osobine neke skupine nego na pozitivne, a može značiti, u širem smislu, nešto što se ponavlja ili klišej. Primjeri stereotipa su onaj da žene loše voze, Japanci su radišni, a Amerikanci ne znaju geografiju. Stereotipi mogu i ne moraju biti istiniti, a njihova funkcija je da se pomoću „znanja“ o osobinama neke društvene skupine bolje i lakše shvati pojedinca koji je član te skupine (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2021).

Predrasuda je „unaprijed stvoren pozitivan ili negativan sud i uvjerenje o nekom ili nečem“ (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2021). Stereotipi se često temelje na stvarnom iskustvu, bez obzira na to koliko istinito ili autentično ono bilo. Predrasude su, s druge strane, češće negativne nego pozitivne i ne temelje se na utvrđenim podacima ili osobnom iskustvu (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2021). Glavna razlika između ova dva pojma je da je stereotip generalizacija o ljudima ili grupi ljudi, odnosno da su svi pripadnici određene skupine obilježeni istim karakteristikama nebitno o stvarnim razlikama pojedinih članova dok predrasuda označava neprijateljski odnosno negativni stav prema pripadnicima određene skupine samo zato što su pripadnici baš te određene skupine (Odjel za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti, 2021).

Fetiš

Fetiš je riječ koja je, kad se prvi put pojavila u engleskom rječniku, označavala neki predmet štovanja, obično amulet, u kontekstu neki zapadnoafričkih plemena. Sama

riječ vuče korijene od latinske riječi *facticius*, u prijevodu „lažno, umjetno (Merriam-Webster Dictionary)“. Ima dva značenja: „predmet iracionalnog štovanja ili opsesivne privrženosti“ te, ono nešto popularnije, "predmet ili dio tijela čija je stvarna ili fiktivna pojava psihološki potrebna za seksualno zadovoljstvo i koji je objekt fiksacije do te mjere da može utjecati na seksualnu ekspresiju (Merriam-Webster Dictionary)". Objekt ovakve fiksacije može biti predmet (npr. odjeća, obuća, određeni materijali), dio tijela (npr. stopalo, kosa), određeni tip tijela (npr. pretilo ili mršavo, manje ili mišićavo, rasno specifično) ili tjelesne izlučevine (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2021).

Seksualizacija i seksualna objektivizacija

Seksualizacija i seksualna objektivizacija pojmovi su koji se često koriste kao sinonimi, iako zapravo označavaju dvije različite, ali povezane stvari.

Seksualizacija, prema online rječniku, znači „vidjeti nešto u seksualnom smislu (Cambridge Dictionary)“. Kod seksualizacije fokus je na fizičkom izgledu; fizički izgled mjerilo je privlačnosti i poželjnosti dok se objektu pridodaje želja za takvom pažnjom i sudjelovanjem u seksualnim aktivnostima. I muškarci i žene mogu biti seksualizirani, ali u medijima i svakodnevnom životu prisutnija je seksualizacije žena (Fasoli, Durante, Mari, Zogmaister, Volpato, 2018:338).

S druge strane, objektivizacija je tretiranje nečega ili nekoga kao stvar koja se može iskoristiti, manipulirati ili kontrolirati (Calogero, 2012:574). Po tome, seksualna objektivizacija znači smatrati nešto ili nekoga objektom, stvari koja služi za zadovoljavanje seksualnih potreba i kojoj je „oduzeta vlastita osobnost i subjektivnost“ i koja „postoji samo kao tijelo (Calogero, 2012:574)“.

Seksualizacija ne mora nužno značiti i seksualnu objektivizaciju, ali može voditi prema tome. Primjeri seksualne objektivizacije uključuju komentare seksualne prirode o nečijem tijelu, seksualno nasilje, izlaganje pornografiji i fotografiranje dijelova tijela koji izazivaju seksualno uzbuđenje kod pojedinca (Calogero, 2012:574).

Orijentalizam

Orijentalizam je pojam koji uvodi Edward Said u istoimenom djelu. Said ([1978] 2008) definira orijentalizam kroz odnos zapada i istoka (Orijenta) jer jedino tako i postoji koncept Orijenta; Orijent je ono što zapad nije, a zapad je ono što Orijent nije.

„Može li riba koja pliva u akvariju vidjeti samu sebe? Na drugima je da ju opišu (Prasso, 2005:20)“.

Orijent je „europski izum; od starine je to bilo mjesto romantičnih ljubavnih pustolovina, egzotičnih bića, uspomena i pejzaža koji žive u čovjekovu sjećanju, jedinstvenih iskustava (Said, [1978] 2008:9)“. Orijent, dakako, nije samo idealizirana slika koja je nastala bez razloga; književnici, znanstvenici, političari i filozofi koji su pisali o Orijentu polaze od tih razlika da bi predstavili „svoje složene teorije, epove, romane, društvene opise i političke izvještaje koji se tiču Orijenta, njegovih ljudi, običaja, „duha“, sudbine i tako dalje (Said, [1978] 2008: 11)“.

Said opisuje orijentalizam kroz odnos velikih zapadnih sila, prvenstveno britanske i francuske, i Bliskog istoka. Jedna od glavnih odrednica orijentalizma je moć i raspodjela moći između onih koji je imaju i onih koji je nemaju, na one koji vladaju i kojima treba vladati; podjela na Zapadnjake i Orijentalce, odnosno „mi“ i „oni“. Navodi govor člana britanskog donjeg doma, Arthura Jamesa Balfoura, održanog 1910. godine u kojem kaže da je britanska okupacija Egipta zapravo dobra stvar za Egipat i „usluga njima i čitavom civiliziranom zapadu (Said, [1978] 2008:48)“. Naravno, egipatski narod nije imao pravo izraziti mišljenje o toj novoj vlasti, a i da je, pojedinci koji bi izrazili nezadovoljstvo bili bi smatrani agitatorima koji nemaju ništa bolje za raditi pa stvaraju probleme (Said, [1978] 2008:48).

Orijent je, dakle, entitet kojim se mora vladati jer on sam to ne može. Uz moć se veže i problem rodnih odnosa i rase. Orijentalizam je u svojim začetcima bio muška profesija, pa je tako Orijent ujedno i ideja „proizašla iz muške fantazije o moći (Said, [1978] 2008: 278)“. Orijent poprima obilježja poput romantičnosti, misterioznosti, ali i kao što smo vidjeli, nesposobnosti koja ga tjera da se preda jačoj sili. Orijent je feminiziran u skladu s idejom da su žene „senzualne, manje-više su glupe i, iznad svega, spremne su da se predaju muškarcima (Said, [1978] 2008:278)“. Na temelju bioloških osnova dolazimo do zaključaka, prvenstveno da je pojedinac pripadnik neke rase manje sposoban, pa se stoga njime mora vladati. „S obzirom na to da je Orijentalac bio član podređene rase, morao je biti podređen (Said, [1978] 2008: 277)“.

Iako se u kontekstu djela Said više bavi Bliskim istokom, orijentalizam možemo povezati i s Dalekim istokom. Uzmimo za primjer američku vlast u Japanu nakon Drugog svjetskog rata² i britansku vlast u Kini čija je distribucija opijuma dovela do

² Okupacija Japana od kraja Drugog svjetskog rata 1945. do 1952. godine koja se odvila pod vodstvom generala Douglasa MacArthura. Tijekom okupacije japanski vojnici i civili vratili su se u Japan,

Opijumskih ratova³. Ideju da je jednoj zemlji bolje sa stranom vlasti te da njezini resursi moraju biti na raspolaganju jačoj sili možemo povezati s prije spomenutom seksualnom objektivizacijom prema kojoj je tijelo pojedinca na raspolaganju drugome u svrhu seksualnog zadovoljstva.

U kontekstu teme ovog rada, orijentalizam se, osim kroz političke odnose, manifestira i u popularnoj kulturi, poput K-popa, i u svakodnevnom životu. Orientalizam je oblikovao način na koji percipiramo Aziju kroz posrednika: zapadni pogled. (Sanchez, 2023:6). Zbog toga se seksualni stereotipi o Azijcima, pogotovo ženama, temelje na idejama da su one „egzotična“, osobito seksualna bića. To je dovelo do stereotipa poput „porculanske lutke“ o kojoj će kasnije biti više riječi, i koja je postala popularna predodžba na zapadu i kojoj ponekad podliježu i same Azijke (Sanchez, 2023:6-7).

1. POVIJEST STEREOTIPA I SEKSUALIZACIJE

Da bismo razumjeli odakle dolaze stereotipi o Azijskim narodima potrebno je proučiti povijesne događaje koji su pridonijeli njihovu stvaranju. U ovom poglavlju bavit ćemo se poviješću od 19. stoljeća, odnosno od otvaranja granica Japana 1868. godine.

1.1. Japan i Kina u 19. i ranom 20. stoljeću

Nastanak stereotipa možemo povezati s 19. stoljećem kada Japan otvara svoje granice te zapad i istok i njihove pripadajuće kulture dolaze u kontakt nakon više od 200 godina. To razdoblje okončao je Matthew Perry 1853. godine kada je natjerao

razoružani su, vojna industrija se raspala, a ratni zločinci su osuđeni. Možda je najbitnije i da je Japan usvojio novi ustav 1947. godine kojim se prihvaća demokratski način vladanja, car je sveden na simbolični, ceremonijalni status, a ženama je dano pravo glasa. Uvedene su i zemljišne, administrativne, školske i gospodarstvene reforme (Britannica, urednici enciklopedije, 20.1.2023., *Occupation of Japan*, Encyclopedia Britannica; <https://www.britannica.com/event/occupation-of-japan>, pristupljeno: 25.2.2023.).

³ Prvi Opijumski rat odvijao se od 1839. do 1842. godine, a drugi od 1856. do 1860. godine. U oba rata sudjelovali su Kina i Velika Britanija, pri čemu je Velika Britanija izašla kao pobjednik. Razlog za Opijumske ratove bila je trgovina opijumom, drogom dobivenom od maka koja je u Kinu došla iz Indije. S njegovom povećanom distribucijom u 18. st. raste i problem ovisnosti među lokalnim stanovništvom. Kineska vlada, s ciljem suzbijanja ovog problema, zapljenjuje i uništava 20 000 sanduka opijuma. U oba navrata njihovi pokušaji završili su neslavno, što je dovelo do niza mirovnih dogovora koji su bili nepovoljni za Kinu, uključujući i gubitak teritorija (Pletcher, K., 6.1.2023., *Opium Wars*, Encyclopedia Britannica; <https://www.britannica.com/topic/Opium-Wars>, pristupljeno: 25.2.2023.).

japansku vlast na ponovno otvaranje, što je značilo susretanje dviju kultura (Prasso, 2005:39).

Japanski kulturni proizvodi postali su inspiracija za umjetnički pokret *japonisme* koji je buknuo u Europi, a karakterizirala ga je fuzija japanskih i europskih karakteristika. Ta „istočno-zapadna renesansa“ utjecala je, između ostalog, na kazalište, književnost, slikarstvo i kiparstvo (Chiba, 1998:1-3).

Usmena predaja, književnici, znanstvenici i novinari utjecali su na širenje predodžbe o azijskim narodima i njihovim načinom života.

Susreti Perryjevih mornara s lokalnim stanovništvom stvorili su temelj za priče i mišljenja o Japancima koja su se proširila zapadom. Otvorene su posebne ustanove, „sobe užitaka“, u kojima su pridošlice mogle koristiti sve blagodati ove nove i drugačije zemlje. Za mlade mornare, odlazak u Japan značio je „sunčanu, pogansku, hedonističku alternativu hladnoj, ukočenoj i turobnoj klimi kršćanskog, specifično protestantskog, Zapada (Prasso, 2005:40)“, dok je za Japan ovo bio način sprječavanja širenja spolnih bolesti (Shin et al., 2018:189).

Ovaj dojam stvoren o Japankama kao promiskuitetnim prostitutkama postao je temelj za seksualne stereotipe i priče koje su se proširile zapadom. Primjer je predstava iz 1896. godine u kojoj je glavna uloga pripala engleskoj glumici Marie Lloyd, čiji plakat prikazuje glumicu u kimonu dugačkih rukava kojeg nosi kao kaput, otvoren, s mašnom na leđima i lepezom u ruci. U toj predstavi, refren jedne pjesme kaže: „Svaki mladi japanski mladić odlazi gejši/najlukavijoj gejši u cijeloj Aziji/od kad sam postala gejša sve pjevuši/ japanska, slobodna i laka djevojka iz čajane (Prasso, 2005:42-43)“.

Kina je u to vrijeme također bila popularna destinacija trgovaca, pomoraca, ali i običnih putnika. Šangaj se nazivao „Parizom istoka“ i „gradom grijeha“, mozaik najboljeg i najgoreg što istok i zapad mogu ponuditi (Horesh, 2014:1-2). Europski posjetitelji bili su uglavnom izolirani od lokalnog stanovništva, iznimka su bile kineske prostitutke i ljubavnice. Smatra se da su takvi odnosi pridonijeli određenoj slici azijskih žena jer su bili u potpunosti drugačije prirode nego odnosi kakve su ti muškarci imali sa svojim suprugama koje se učilo da su spolni odnosi zapravo žrtve koje one čine za svoje muževe i da se „nikada ne miču“ (Prasso, 2005:45-46).

Iskustva s ljubavnicama i prostitutkama pomogla su stvoriti stereotip azijske žene kao submisivne, poslušne i umiljate. U ovom razdoblju rađa se i suprotan stereotip prema koje je azijska žene dominantna i sadist. Inspiracija za ovaj stereotip došla je od načina na koji je kineska carica Tsu Hsi (1835.-1908.) bila prikazana u zapadnim

medijima tijekom svoje vladavine i nakon svoje smrti. U ovome su sudjelovali vođe radikalnog reformističkog poretka koji je djelovao u Kini za vrijeme vladavine carice, Kang Yu-Wei i Liang Chi-Coao koji su vjerovali, između ostaloga, da je carica odgovorna za smrt prijašnjeg cara te da svojim odlukama vodi državu u propast (Chung, 1979:177). Proširili raznorazne priče o tome kako je carica nastrana i zla koje su zapadni novinari zatim prenosili stanovnicima Amerike i Europe (Prasso, 2005:31). Treba spomenuti autore Edmunda Backhousea i J.O.P Banda čija je knjiga *China Under the Empress Dowager* oblikovala i utemeljila negativne slike carice na zapadu (Chung, 1979:178), spominjući sodomiju, sadizam, „neobično velik klitoris“ i trovanje neprijatelja kolačima (Prasso, 2005:32-33). Ovo je postao temelj za stereotip „žene zmaja“ koji će kasnije postati karakterističan i čest lik u filmovima 20. i 21. stoljeća.

1.2. Imigracije Kineza u SAD

Meta raznoraznih priča nisu bili samo carice u dalekoj Kini, već i imigranti koji su putovali u zapadne zemlje, najčešće u SAD, u potrazi za poslom. Nazivali su ih „nebesnici“ (eng. *celestials*), aludirajući na tadašnji naziv za Kinu: Nebesko carstvo (Locklear, 1960:255). Kineski imigranti i poslovi koje su obavljali pridonijeli su stereotipu da su Azijci pokorni, uslužni i submisivni.

Prva zabilježena osoba koja je iz Kine došla u SAD bila je tada šesnaestogodišnja Afong Moy 1834. godine. U SAD stiže u sklopu izložbe. „Muzeji u New Yorku i Brooklynu izlagali su ju na orijentalnoj rešetkastoj stolici dok je nosila svilenu haljinu i šlapice velike 4 inča (oko 10 cm) na svojim vezanim stopalima. Publika je s divljenjem gledala kako jede štapićima, broji na kineskom jeziku i zbraja abakom (Prasso, 2005:58)“.

Prva tri zabilježena imigranta dolaze u San Francisco 1848. godine, a 1849. otvara se prvi kineski restoran nazvan „Canton“. Uslijed zlatne groznice 1850-ih godina tisuće kineskih imigranata dolazi u Kaliforniju i Kanadu s namjerom da pronađu posao. „Kad je zlatni izvor počeo presušivati, nekadašnji „nebesnici“, poznati po svojim dugim pletenicama u stilu dinastije Qing, preuzeli su ono što se tada smatralo „ženskim poslovima“ u San Franciscu. (...) Postali su kuhari i dadilje za bogate te otvarali praonice, restorane i trgovine. Devet od deset poljoprivrednih radnika u Kaliforniji 1886. godine bili su Kinezi (Prasso, 2005:58)“.

S obzirom na to da su kineski radnici često radili za izrazito malene iznose, bili su isplativiji radnici od američkih bijelaca. Zbog toga, ali i zbog straha od potencijalne invazije Mongola koji su stvarali probleme u istočnoj Aziji, razvio se određeni otpor prema kineskim doseljenicima. Fokusirajući se na zapadnu obalu SAD-a koja je doseljenicima bila prva dodirna točka s američkim tлом pri izlasku s broda, specifično San Francisco i Los Angeles, pokret otpora radio je probleme kako novim doseljenicima, tako i bijelim Amerikancima.

U Los Angelesu jaki protukineski sentimente javljaju se tek nakon 1876. godine, dva desetljeća nakon San Francisca. Ta dva grada imala su poprilično različite demografske situacije, koje možemo objasniti činjenicom da se u San Franciscu nalazila luka koja je primala brodove iz Kine, dok je Los Angeles bio nerazvijen grad s malo prilika za zaradu, poznat po bezakonju. Za usporedbu, u Los Angelesu je 1860-ih godina zabilježeno točno 9 Kineza, a 1870-ih 172, što je činilo 3% ukupnog stanovništva tadašnjeg Los Angelesa. U San Franciscu je 1860-ih živjelo oko 2 700 Kineza, a 1870-ih taj broj popeo se na više od 12 000 (Locklear, 1960:240-241).

Kad su napokon počeli dolaziti u Los Angeles bilo je to zbog diskriminacije i rasizma kojem su bili izloženi u San Franciscu, a bavili su se zanimanjima koja ih nisu činila konkurencijom bijelcima. Zamijenili su crnce i Indijce kao poljoprivredni radnici, radili kao ispomoć u domovima bijelaca koji su to mogli priuštiti, a 1872. godine zabilježeno je 11 praonica čiji su vlasnici bili Kinezi koje su zapošljavale skoro pola kineskih stanovnika Los Angelesa (Locklear, 1960:242).

1860-ih godina naselili su dio grada zvan „*Cale de los Negros*“, odnosno „Ulica crnaca“. Bila je to sirotinjska četvrt poznata po alkoholu, prostituciji i kockanju, ali i niskim cijenama smještaja, koje su vjerojatno i bile razlog doseljavanja. Tamo su otvorili obrte i trgovine, a s godinama to mjesto postalo je centar kineske četvrti (eng. *Chinatown*) te dom bordelima i opijumu (Locklear, 1960:242).

U San Franciscu su za to vrijeme krivili „žutokošce“ za sve loše što se događalo, pogotovo za loše ekonomske prilike. Godine 1870. održana je protukineska konferencija, ali na njoj nisu prisustvovali predstavnici Los Angelesa (Locklear, 1960:243). Izuzev nekoliko izoliranih incidenata, u Los Angelesu je bio poprilično mirno i nije bilo znakova kolektivnog nezadovoljstva prema kineskim imigrantima. Unatoč tome, 24.12.1871. godine dogodilo se masovno ubojstvo u Ulici crnaca. 500 bijelih stanovnika Los Angelesa marširalo je prema kineskoj četvrti i u procesu ubilo 19 Kineza od kojih je jedan umro tri dana kasnije od posljedica nanesenih ozljeda.

Uništeni su poslovni prostori te je navodno ukradeno oko 30,000 dolara u obliku gotovine i osobnih stvari. Nakon tog događaja koji je poljuljao grad nije bilo organiziranih napada, tako da se ni on ne smatra nužno dijelom općeprihvaćenog pokreta otpor prema Kinezima nego odjekom bezakonja koje je tada vladalo Los Angelesom (Locklear, 1960:244-245).

Osnivaju se protukineski klubovi koji aktivno traže zabrane kineskim radnicima, ali ni oni nisu previše podržani od strane lokalne vlasti. Ipak, naređeno je da se napravi popis kineskih radnika i obrta jer im je bilo zabranjeno sklapati poslove s javnim službama (Locklear, 1960:245). Zanimljiv je apel neuspješne protukineske kampanje 1886. godine prema kojem bi „gradsko vijeće trebalo natjerati kineske praonice da barem izdaju račune na engleskom jeziku (Locklear, 1960:246)“.

Naravno, nije realistično reći da nije postojao baš nikakav protukineski sentiment u ostatku SAD-a. Pomoću nekoliko zakona pokušalo se utjecati na imigracije Kineza u SAD iako zakoni nakon Sporazuma Burlingame nisu previše utjecali na zapadnu obalu.

Sporazum Burlingame iz 1868. godine, nazvan prema američkom diplomatu koji je boravio u Kini, dopustio je migracije Kineza u SAD i obratno. Potencijalna dobrobit bila je obostrana: SAD, koji je prolazio kroz ekonomsku nestabilnost izazvanom usporenim teritorijalnim širenjem, dobio je novo tržište i priliku da pokaže da je iznad Velike Britanije koja se nije proslavila svojim ophođenjem prema Kini tijekom Opijumskih ratova, a Kina je dobila priliku da se ponovno uspostavi kao jaka svjetska sila (Lew-Williams, 2014:29; Zhu, 2010:5).

Sve veći broj ekonomskih migranata nije prošao nezapaženo i bez kritika: Kinezi se nisu mogli prilagoditi načinu života u SAD-u, još uvijek su loše govorili engleski ili su se služili isključivo kineskim jezikom, nosili su svoju tradicionalnu odjeću i držali do tradicionalnih kineskih običaja, a nije pomoglo ni to što su kineske četvrti bile poznate po kockanju i prostituciji (Zhu, 2010:8-10). Uvesti kompletnu zabranu ulaska kineskim imigrantima u SAD značilo je ne poštovati međunarodni sporazum, Sporazum Burlingame, pa je vlast pokušala kroz Aneks zakonu o imigraciji, poznat i kao Zakon Page (eng. *Page Act*), 1875. godine ograničiti priljev novi imigranata iz Kine tako što je zabranjen ulazak ženama iz Kine (Zhu, 2010:3). Bio je to prvi zakon o imigraciji koji se odnosio na neku rasu, barem djelomično, i iako je službeni razlog donošenja tog zakona sprječavanje prostitucije, nije pogrešno pretpostaviti da je donesen zbog straha od ekonomskih posljedica koje bi inozemna jeftina radna snaga izazvala (Zhu, 2010:4).

S obzirom na to da je ženama bio zabranjen ulazak, kineski muškarci okrenuli se prostitutkama i često su se primali poslova koji su bili smatrani ženskim; otvarali su praonice, brinuli se o djeci bijelaca itd. Nije pomogla ni činjenica da su kalifornijski zakoni zabranjivali brakove između pripadnika različitih rasa, a bili su na snazi od 1880. do 1948. godine (Prasso, 2005:60).

Još jedan pokušaja ograničavanja ulaska u državu bio je i neuspjeli Zakon o petnaest putnika (eng. *Fifteen Passenger Bill*) 1879. godine kojim se htjelo ograničiti broj putnika, kineskih imigranata, na brodovima koji su pristizali u SAD na petnaest. Predsjednik to nije podržao navodeći kao razlog postojeći Sporazum (Lew-Williams, 2014:29).

Naposljetku, 1882. godine donesen je Zakon o isključenju Kineza (eng. *Chinese Exclusion Act*) koji je zabranio ulazak u SAD i ženama i muškarcima te ukinuo mogućnost naturalizacije za već postojeće doseljenike, ali nije imao učinka na zapadnu obalu. Prema ovom zakonu postojao je otpor radikalnih republikanaca, protestantskih misionara te vlasnika pogona i investitora. Republikanci su se zalagali za rasnu ravnopravnost, misionari su vjerovali da će njihovi napori pokrštavanja ovim zakonom postati uzaludni, a investitori su se bojali gubitka jeftine radne snage (Lew-Williams, 2014:24-28). U tom razdoblju polako raste i broj japanskih migranata te političari pozivaju da ovaj zakon uključi „sve azijske rase“ (Solomon, 2012:1).

Sličan zakon donesen je 1924. godine. Ulomak iz Zakona o migracijama sadržavao je zabranu ulaska u državu japanskim migrantima iako tada nije bilo prevelikog priljeva. Razlog za zabranu bio je strah od Japana koji je u to vrijeme postao jaka svjetska sila, ali i jer se smatralo da se migranti neće moći uklopiti u američko društvo zbog previše različitog standarda života (Solomon, 2012:1).

1.3. Okupacija Japana nakon Drugog svjetskog rata

Drugi svjetski rat i sedmogodišnja okupacija Japana od strane SAD-a (1945.-1952.) utječu na stvaranje nove slike o azijskim narodima.

„Iskustva američkih vojnika i način prikazivanja tih iskustava u Hollywoodu učvrstili su sliku istoka kao mjesta u kojem je seks lako dostupan, mjesta senzualnih užitaka i opasnosti. To je slika koju je američka javnost asociirala s istokom (...) (Prasso, 2005: 50)“.

MacArthur je o Japanu govorio slično kao i Balfour o Egiptu; smatrao je da su Japanci poput „dvanaestogodišnjaka“ i da je Japanu potrebna čvrsta ruka koja bi ga vodila prema demokraciji (Prasso, 2005: 51).

Dok je MacArthur obnavljao državu, obitelji su strahovale od zlostavljanja od strane američkih vojnika pa su ženski članovi odlazili u unutrašnjost Japana. One žene koje su pak ostale često su nosile široku odjeću koja je prikrivala njihovu figuru i spol. Ipak, nešto je trebalo napraviti po pitanju vojnika. Ministarstvo unutarnjih poslova dalo je diskretnu uputu policiji da po cijeloj državi zalijepi plakate s pozivom ženama na volontersku službu; ta služba uključivala je „utjehu“, odnosno seksualne usluge za vojnike, s ciljem sprječavanja maltretiranja i napastovanja lokalnog stanovništva. Prostitutke su oklijevale s priključivanjem zbog glasina da Amerikanci imaju velike spolne organe, pa je bilo potrebno unovačiti i obične žene koje su bile spremne na ovaj način služiti državi (Prasso, 2005:51).

Unutar mjesec dana, 1 360 tokijskih žena uključilo se u Asocijaciju za rekreaciju i zabavu (eng. *Recreation and Amusement Association*, skraćeno R.A.A.), obećavši da će na ovaj način „štititi i njegovati čistoću rase“. Službeni dan otvorenja ustanova za „utjehu“ bio je 27. kolovoza 1945. godine. Nekoliko stotina američkih vojnika pojavilo se na vratima prije nego su sobe i kreveti bili spremni. Ono što se događalo u tim ustanovama opisano je kao „životinjski“ te je „pokazalo kakva je zapravo ta američka civilizacija“. Pretpostavlja se da je jedna „žena za utjehu“ imala odnose s 15 do 160 vojnika dnevno, samoubojstva nisu bila rijetka pojava, a cijelo iskustvo koštalo je tadašnjih 15 japanskih žena. Žene koje su bile namijenjene crnim vojnicima bile su odvojene od ostalih, ali ispovijesti kažu da su oni bili puno nježniji prema ženama nego bijelci (Prasso, 2005:52).

Projekt je otkazan nakon 5 mjeseci zbog širenja spolnih bolesti među vojnicima; 90% testiranih žena bilo je pozitivno. Silovanja su postala učestalija, a broj prijavljenih slučajeva skočio je s 40 dnevno dok je projekt bio aktivan na 330 dnevno nakon ukidanja. Osim običnog puka, tu su bile i tzv. *geesha* djevojke (eng. *geesha girls*), lažne gejše koje su ponekad nosile kimono umjesto moderne odjeće te su se nudile američkim vojnicima. Zbog njih su vojnici imali netočan dojam o svijetu gejši; umjesto umjetnica koje su se bavile glazbom i plesom, postale su umjetnice u kontekstu seksualnog zadovoljstva, a gejša je postala sinonim za osobu upitnog morala (Prasso, 2005:52).

Nakon rata Japan je u očima Amerikanaca počeo poprimati feminizirana obilježja; od snažnog neprijatelja kojeg je trebalo uništiti preuzeo je oblik ženskog tijela koje je bilo tu da služi na bilo koji način. Da bi se suzbila slika Japana kao moralno i kulturalno inferiornog u usporedbi sa zapadom, slika koja je postala popularna zbog lako dostupnih *geesha* djevojaka, japanska vlada počinje promovirati ideju Japanki kao posvećenih majki i supruga, te ih moli da budu „odane, podčinjene i požrtvovne čuvarice moralnog kodeksa (Prasso, 2005:53)“.

1.4. Ratne nevjeste

Naziv ratna nevjesta (eng. *war brides*) odnosio se na žene iz Azije koje su se udale za američke vojnike krajem Drugog svjetskog rata te su se s muževima preselile u SAD. Prema službenom izvješću povjerenika SAD-a za imigraciju i naturalizaciju (eng. *U.S. Commissioner of Immigration and Naturalization*), između 1947. i 1964. godine, u SAD je ušlo oko 72 700 žena iz azijskih država: 45 853 Japanki, 14 435 Filipinki, 6 000 Kineskinja i 6 423 Korejki⁴ (Chung Simpson, 1998:51).

Zakonom o ratnim nevjestama (eng. *War Brides Act*) nastojalo se regulirati njihove ulaske u državu s namjerom da cijeli proces bude privremen. Od 1924. godine na snazi je bio Zakon o imigracijama koji je zabranjivao migracije iz Azije i regulirao migracije iz južne i istočne Europe. S obzirom na poslijeratno stanje koje je uključivalo i nemali broj američkih vojnika koji su željeli svoje supruge dovesti u SAD, 1945. godine privremeno je dopušten njihov ulazak u zemlju, 1946. i 1947. godine produžen im je rok za ulazak i rješavanje dokumentacije, a 1952. Zakonom McCarran-Walter ograničenja su napokon ukinuta što je značilo da rasa više nije bila odlučujući faktor za ulazak u zemlju i moguću naturalizaciju pa su brakovi između Amerikanaca i njihovih azijskih supruga bili službeno priznati (Chung Simpson, 1998:51).

Ratne nevjeste, pogotovo Japanke za koje je postojao velik interes, postale su primjer uzorne manjine (eng. *model minority*). SAD je isticao da je odnos Japana i SAD-a temeljen na uzajamnom partnerstvu i „dobroj volji“. Japanske ratne nevjeste i

⁴ Prasso (2005:54) se također referira na podatke iz rada Chung Simpson (1998:51), ali navodi puno veće brojeve, čak za 100 000 veće. Postoji objašnjenje: brojevi navedeni u ovom radu i u radu Chung Simpson odnose se na razdoblje između 1947. i 1964. godine, ali kasniji podaci, kako autorica navodi u fusnoti, koji uključuju i razdoblje od 1964. do 1975. godine (kraj Vijetnamskog rata) pokazuju da je u SAD ušlo ukupno oko 172 000 Azijki. U ovom radu navest će se službeni podaci iz razdoblja od 1957. do 1964. godine. Treba navesti i da je teže odrediti koliko je točno Kineskinja ušla u SAD kao ratne nevjeste jer se puno njih udalo za vojnike kineskog porijekla što ih prema nekim izvorima tehnički ne čini ratnim nevjestama (Chung Simpson, 1998:51).

njihovi brakovi s američkim vojnicima postali su utjelovljenje japansko-američkog odnosa komplementarnih suprotnosti, iako to nije nužno bio očekivan ili poželjan rezultat tog „partnerstva“ (Chung Simpson, 1998:52).

Tu je također bio i problem američkih Japanaca koji su bili primorani zbog masovne histerije u državi napustiti svoje domove te su bili „preseljeni“ u relokacijske centre, odnosno kampove, te su pred kraj rata pušteni na slobodu. Neki su se vratili svojim domovima, ako su ih do tad još i imali, a neki su preseljeni na druge lokacije. Bio je to pokušaj razbijanja zatvorenih zajednica američkih Japanaca kojim se nastojalo „ohrabriti ih da traže prihvaćanje u bijela susjedstva i zajednice srednje klase (Chung Simpson, 1998:54)“. Japanke koje su došle zbog braka bile su smatrane kompletno drugačijom „vrstom“ od američkih Japanca. Iako je i prema njima postojao otpor, dobivale su pohvale jer su se, prema subjektivnim parametrima, bolje prilagodile od američkih Japanaca prije, tijekom i nakon rata, zbog čega ih se i smatralo uzornom manjinom. Predstavljalo ih se kao članove „nove japansko-američke zajednice“ koja je bila „privlačna jer se ratne nevjeste smatralo popustljivim suprugama i majkama koje nisu bile sputane užasnom poviješću relokacijskih kampova (Chung Simpson, 1998:49-50)“.

Japanke koje su na ovaj način došle u SAD nisu odmah bile prihvaćene od strane društva, pogotovo žena koje su slušale o avanturama vojnika i njihovim iskustvima s Japankama. Nisu mogle spojiti „nacionalni ideal ženstvenosti po kojem su žene majke i domaćice“ i ideal „prema kojem je azijska žena seksualni užitak za umornog bijelog vojnika (Chung Simpson, 1998:66)“.

Taj stav kasnije se promijenio pa su bile prihvaćene bolje nego neke druge manjine te je uspjeh ove uzore manjine „potvrdio stabilnost demokratskog kapitalizma i učinio kritike na račun systemske nejednakosti u Americi nepotrebnima (Chung Simpson, 1998:69)“. Drugim riječima, ostalim manjinama, prvenstveno crncima, dokazano je da se ipak može živjeti u SAD-u unatoč teškoćama te da su te teškoće ono što ih čini uzornom manjinom.

2. PRIKAZ U MEDIJIMA

Stereotipi o kojima ovdje govorimo razvili su se na temelju iskustava koja su ponekad prikazivala stvarnu, a ponekad lažnu ili čak karikiranu sliku. Te predodžbe postale su još stvarnije, opipljivije i očite kroz knjige, filmove, serije, predstave; drugim

riječima, utjecaj medija na našu predodžbu stvarnosti, u ovom slučaju, na predodžbu o azijskim narodima, je jako velik. U ovom poglavlju proučit ćemo utjecaj medija na stvaranje slike o Azijskim narodima od 1900-ih do danas.

Za početak, koji su najčešći stereotipi o Azijcima? Prasso (2005:87) navodi submisivnost i dominantnost kao glavne kategorije. Stereotipi koji se temelje na submisivnosti oličenje su poželjnosti. „Gejša“ djevojka je azijskog porijekla koja je blaga, poslušna, ženstvena i uslužna. Drugi nazivi pod kojima je ovaj stereotip poznat su „cvijet lopoča“ (eng. *lotus flower*), „sluga“ (eng. *servant*), „porculanska lutka“ (eng. *china doll*). „Zavodnica“ (eng. *vixen*) ili „nimfa“ je koketa, ali i manipulativna i sklona izdaji i oportunističnosti. „Prostitutka“ ili „žrtva (trgovine ljudima, rata ili društvene opresije)“ je bespomoćna, potrebna joj je pomoć ili da ju netko izbavi iz nevolje ili nepovoljne situacije u kojoj se nalazi, ali u suštini je dobra osoba (Prasso, 2005:87).

Dominanti stereotipi možda su još poznatiji u posljednje vrijeme. Prvi je „žena zmaj“ (eng. *dragon lady*); ona je lukava, proračunata, moćna i ne pokazuje suosjećanje i majčinske instinkte. „Gospodarica“ (eng. *dominatrix*) jer hladna, ne pokazuje emocije i, kako joj i ime kaže, seksualno je dominantna, a posljednja, „majstorica/majstor borilačkih vještina“ (eng. *martial arts mistress/master*), također je hladna i nedostupna, ali i disciplinirana, mudra i sposobna (Prasso, 2005:87).

Na kraju, stereotip koji je između submisivnosti i dominantnosti, „zagonetni orijentalac“ (eng. *enigmatic oriental*) koji je nepoznat, nepredvidiv te misteriozan i mudar (Prasso, 2005:87).

2.1. Od kasnih 1800-ih do 1940-ih

Prije holivudskih filmova, za širu javnost knjige i predstave bile su glavni izvor informacija o dalekim azijskim zemljama. Popularni romani teško da se mogu nazvati činjeničnim izvorima informacija; iako inspirirani, rijetko kad su sadržavali točne povijesno-kulturne podatke.

Jedno od takvih, tada popularnih, djela, bila je Puccinijeva opera *Madama Butterfly*, premijerno izvedena 1904. godine. Priča opere temelji se na dvjema pričama: *Madame Chrysantheme* francuskog autora i pomorca Pierrea Lotija iz 1887. godine koja je potkrijepljena njegovim dnevničkim zapisima, te *Madame Butterfly* američkog autora Johna Luther Longa iz 1898. godine inspirirana doživljajima njegove sestre dok je živjela u Japanu (Groos, 1991:126). Ovdje ćemo se pozabaviti Longovom pričom.

Glavni likovi *Madame Butterfly* su pomorac Benjamin Franklin Pinkerton i njegova japanska nevjesta Chō-Chō-san⁵. Pinkerton, poručnik američke mornarice, dolazi u Japan po poslu te pomoću bračnog posrednika ženi se s Chō-Chō. Već na početku zajedničkog života nastaju problemi. Pinkerton kupuje kuću na jednom brežuljku, nasuprot brežuljka na kojem su obitavali kršćanski misionari. Kuću, tradicionalne japanske gradnje, upotpunjuje američkim novinama; autor uspoređuje kuću s tvrđavom, a Pinkerton, gledajući u svoju mladu suprugu, kaže: „Da oni koji su vani ostanu vani, a oni koji su unutra, ostanu unutra (Long, [1898] 1968:5)“. Pod „onima koji su vani“ on podrazumijeva i njezinu obitelj. Iako ga više puta pokušava zamoliti za razumijevanje i da joj dopusti da vidi svoju obitelj, Pinkerton razgovor okreće na šalu, daje negativan odgovor, a Chō-Chō odlazi u suzama.

Zanimljiv je i način na koji Chō-Chō govori u priči. U originalnom, engleskom izdanju njezin govor je karikiran, dajući čitatelju do znanja da govori iskrivljenim engleskim koji je pod utjecajem japanskog. Kad ga prvi put moli da joj dopusti da ju obitelj posjeti, ona kaže: „*I lig ver' moach if you please permit that unto me*“, u značenju „Jako bih voljela da mi to dopustite“ (eng. *I like very much if you please permit that unto me*).

Pinkertonov prijatelj pokušava mu objasniti u jednom trenutku da je u Japanu obitelj od velike važnosti sociološki i religijski⁶, no on „nije mogao razumjeti koliko bi joj ovaj ustupak značio. Treba se priznati da nije ni pokušao razumjeti (Long, [1898] 1968:7)“. Da bi joj odvratio misli, upoznao ju je s kršćanstvom i misionarima koji su živjeli u blizini, što je ona prihvatila kao rezervnu opciju u slučaju da ju se obitelj odrekne. To se i dogodilo kad je Pinkerton odbio zahtjev njezine obitelji da im dopusti da vide kćer. Pinkerton ne daje naznake da ju mrzi, naprotiv, zabavlja ga i draga mu je do te mjere da ju naziva „američkom doradom japanskog proizvoda“ i „američkim poboljšanjem

⁵ 蝶々 (čit. chouchou), ponekad napisano i samo 蝶 (čit. chou), znači leptir (蝶々, Jisho; <https://jisho.org/word/%E8%9D%B6%E3%80%85>, pristupljeno: 7.3.2023.).

⁶ Osim što obitelj predstavlja socijalnu podršku prije i nakon braka, ona je također bitna struktura u kontekstu konfucijanizma koji iz Kine dolazi u Japan oko 6. st. Konfucijanizam naglašava važnost strukture i poštovanja autoriteta, kako u građanskom smislu, tako i u obiteljskom (Weiming, T., 13.11.2022., *Confucianism*, Encyclopedia Britannica; <https://www.britannica.com/topic/Confucianism>, pristupljeno: 8.3.2023.). Važnost obitelji i briga za roditelje pretapa se u opću brigu za starije, a na pojedincu je da održava harmoniju među članovima obitelji ili društva te da izbjegava sukobe s autoritetom, bilo da je taj autoritet roditelj ili vlast na čelu države (Watts, 1989:1-3). S druge strane, tu je i budizam; kad Pinkertona posjećuje obitelj njegove japanske supruge moleći da im dopusti da vide Chō-Chō, prilikom čega ih on odbija, „strpljivo su mu objasnili da će ovo ograničiti mogućnosti njegove supruge da se ponovno pojavi na zemlji u višem obliku“, aludirajući na reinkarnaciju (Long, [1898] 1968:9).

japanskog izuma (Long, [1898] 1968:13)“; ona je žena napravljena po mjeri koja je kombinacija najboljeg što Japan i Amerika mogu ponuditi.

Ubrzo dobivaju i sina koji je veoma sličan ocu, ljubičastih očiju i ćelave glavice, te ga nazivaju Trouble (hrv. nevolja). Pinkertonu istječe ugovor i mora se vratiti u Ameriku, obećavši pritom da će se vratiti po suprugu i sina. U ovom poglavlju saznajemo i da Chō-Chō ima samo 17 godina te da je odbila dobrostojeće udvarače koji je upozoravaju da Pinkerton njihov brak smatra „privremenim“ te da američkim muškarcima nije strano napustiti svoju djecu. Chō-Chō, pak, i dalje vjeruje da će se Pinkerton vratiti te ga željno iščekuje i inzistira da se u njezinom kućanstvu koje čine ona, njezin sin te sluškinja govori isključivo engleski.

Posjećuje američkog konzula te traži od njega da pokuša kontaktirati Pinkertona, ali prilikom njihovog posljednjeg susreta u prostoriju ulazi plavokosa Amerikanka, Adelaide, Pinkertonova zakonska supruga, tražeći od konzula da Pinkertonu pošalje telegram: „Upravo sam vidjela dijete i sluškinju. Možemo li ga odmah uzeti? Prekrasan je. Sutra ću vidjeti majku. Danas nije bila doma kad sam došla. Očekuj da ću ti se pridružiti u srijedu. Smijem li ga povesti? (Long, [1898] 1968:80)“. Usput iznenađeno pogleda u Chō-Chō, komentirajući kako je naša junakinja krasna „igračka“ te da zbog toga može oprostiti „našim muškarcima“, aludirajući na svojeg muža, ali i druge pomorce koji su se našli u sličnoj situaciji, što su se zaljubili u nju i djevojke poput nje. Chō-Chō se vraća u svoju kuću te pokuša počiniti samoubojstvo, ali ju u tome spriječi plač njezinog sina. Sutradan Adelaide Pinkerton ne nalazi nikoga.

Long je ovu priču, ili barem neku njezinu verziju, čuo od svoje sestre koja je bila udana za misionara koji je tamo djelovao. Njezina verzija zapisana je u časopisu *The Japan Magazine* 1931. godine i ona zaista spominje djevojku imena Chō koja je u nekom trenutku radila u čajani i koju je mladi mornar ostavio s djetetom uz obećanje da će se vratiti (Groos, 1991:129-130).

Longova *Madame Butterfly* imala je velik utjecaj na opći dojam o azijskim zemljama i njihovim stanovnicima, pogotovo o ženama koje su predstavljene kao ljupke zavodnice. „Važno je prisjetiti se porijekla priče o Leptirici da bi pokazali kako slobodno tumačenje povijesnih činjenica, prerađenih u fikciju te zatim preslikanih na pozornicu i ekran, uzima slike azijskih žena te ih iskrivljava prema zapadnim fantazijama (Prasso, 2005:84)“.

Te fantazije, poduprte stvarnim događajima i njihovim iskrivljavanjima, bivaju još više općeprihvaćene kroz utjecaj medija. Glumica Anna May Wong, najpoznatija

azijska glumica svojeg vremena, glumica je u preko 60 filmova između 1919. i 1960. godine, uključujući holivudsku, britansku, francusku i njemačku produkciju. Njezine uloge uključivale su upravo neke od prije prepoznatih stereotipa; sluškinje i ropkinje, prostitutke, ljubavnice osuđene na propast te, možda onaj najpoznatiji, žena zmaj. Najpoznatiji filmovi u kojima ima ulogu žene zmaja su *Daughter of the Dragon* (1931), *Shanghai Express* (1932) te *Limehouse Blues* (1934). Uspoređivana je sa slavnom glumicom današnjice, Lucy Liu: „iako su njezine uloge tada bile više nijansirane od onih modernih koje je preuzela Lucy Liu, i iako njezini likovi vole i gube i osjećaju bol i doživljavaju odbijanje, još uvijek su to intrigantne, ubojite, onozemaljske ljepotice koje hladnokrvno ubijaju bez kajanja (Prasso, 2005: 78)“.

Iako je Kineskinjama donijela popularnost, njezina pojava nije bila cijenjena u rodnoj zemlji njezinih roditelja; upravo suprotno, u Kini su je kritizirali i proglasili nepoželjnom jer je kineska vlada smatrala da su njezine uloge degutantne. Kad su je novinari upitali što misli o tome i stereotipima koje gura kroz svoje uloge, rekla je da „kad tek počinjete, nemate previše izbora o ulogama koje ćete igrati (Prasso, 2005:81)“.

Uz Annu May Wong veže se i jedan od „najozloglašenijih slučajeva rasne diskriminacije 1930-ih“. Naime, glavna uloga O-Lan u filmu *The Good Earth* iz 1935. godine pripala je bijeloj glumici Luise Rainer koja je za nju dobila i Oscara. S obzirom na to da su u Kaliforniji na snazi bili zakoni koji su zabranjivali brakove između različitih rasa, što se odnosilo i na parove na ekranima, glavna muška uloga, ljubavni interes O-Lan, pripala je Austrijancu Paulu Muniju. Wong su zato ponudili ulogu glavnog negativca, kurtizane koja pokušava razdvojiti par. Wong je ulogu odbila uz komentar: „Pitate mene, koja imam kinesku krv, da glumim jedinu nesimpatičnu ulogu u filmu u kojem sve kineske likove igraju američki glumci“, misleći pritom na bijele američke glumce (Prasso, 2005:83).

U reklamama za šminku iz 1930-ih također možemo vidjeti Azijke kao tajanstvene zavodnice. Reklama u časopisu *The Vogue* iz 1935. godine kaže: „Ako nosite orijentalnu večernju haljinu s uzorkom... Vaša šminka trebala bi biti što glamuroznija-tajanstveno i intenzivno sjenilo s možda trunčicom zlata ili srebra. Ovo je trenutak da koristite maskaru na svojim trepavicama ili čak *kohl*⁷, i da izgledate što egzotičnije

⁷ *Kohl* je naziv za vrstu šminke koja se koristi na području oko očiju, a posebno je korištena u zemljama Bliskog Istoka (*Kohl*, Merriam-Webster Dictionary; <https://www.merriam-webster.com/dictionary/kohl>, pristupljeno: 9.3.2023.).

(Prasso, 2005:83)⁸. U reklami za liniju šminke *Chinese and Copper* iz 1936. godine piše reklamira se puder „jantarne nijanse pomoću koje ćete izgledati kao mandžurska princeza“ te plavo-zeleno sjenilo naziva *Eye-Sha-Do*⁸ (Prasso, 2005:83).

2.2. Od 1950-ih do 1990-ih

Do 1950-ih nije bilo neobično vidjeti stereotip žene zmaja na malim ekranima, ali nakon Drugog svjetskog rata to se mijenja. Kako smo spomenuli u prošlom poglavlju posvećenom povijesnom aspektu ove teme, nakon rata u SAD stiže velik priljev ratni nevjesti koje svojim postojanjem u američkom društvu pomjeraju granice dotadašnje predodžbe o azijskim narodima. Tu je posebno riječ o novini „uzorne manjine“ koja svoje mjesto nalazi i u knjigama i filmovima, a koja znatno odmiče od prije popularnog lika hladne i kalkulirane zavodnice. Zakoni o brakovima između pripadnika različitih rasa koji su se odražavali i u filmovima mijenjaju se, dok se zakoni koji brane ulazak Azijcima ulazak u SAD ukidaju. U medijima se miješaju koncept uzorne manjine i iskustva američkih vojnika s *geesha* djevojkama, a možemo vidjeti azijske likove, žene, koje ulaze u romantične i seksualne odnose s bijelim muškarcima, ali pred kraj filma nestaju prije nego što može doći do prosidbe ili bilo kakve naznake da će njihov odnos postati ozbiljniji.

Najpoznatiji filmovi tog vremena su *Japanese War Bride* (1952), *The Barbarian and the Geisha* (1958) i *Sayonara* (1957). U knjizi Jamesa Michenera iz 1953. godine prema kojoj je *Sayonara* snimljena pratimo ljubavnu priču američkog vojnog pilota Lloyda Gruvera i japanske djevojke imena Hana-Ogi. Gruver je zaručen za Eileen s kojom ima zahladnjeli odnos. U Japanu upoznaje Hana-Ogi i zaljubljuje se, ali na kraju knjige ona nestaje, skriva se, a Gruver se ipak vraća u SAD sa zaručnicom te Japanu šalje posljednje pozdrave: „A ti, Japanu, zemljo puna otoka, zemljo tragedije – *sayonara*, ti neprijatelju, ti prijatelju (Chung Simpson, 1998:67)“.

Film ima drugačiji kraj: Eileen shvaća da ju Gruver nikad nije volio onako kako voli Hana-Ogi te se povlači, a on uspijeva nagovoriti Hana-Ogi da se preseli s njim u SAD. I u knjizi i u filmu spominje se rasizam i diskriminacija koja je bila velika prepreka ovakvim vezama i brakovima, ali našu junakinju to ne sprječava da zamisli njihovu obitelj i djecu te pristane. Njihova veza smatra se neviđenom senzacijom, do te mjere

⁸ *Eye-Sha-Do* je u ovom slučaju iskrivljeni engleski naziv za sjenilo, *eyeshadow*, vjerojatno s namjerom da aludira na način kojim bi Azijci govorili nepravilnim izgovorom na engleskom jeziku.

da ih i japanski i američki novinari dočekaju ispred kazališta u kojem ona pristaje biti njegova supruga, a kad ih novinari upitaju kako će svoju vezu objasniti Japancima, ali i Amerikancima, Gruver im kaže: „Recite im da smo im rekli *sayonara* (Chung Simpson, 1998: 67-68)“.

Autor knjige, James Michener, proveo je mnogo vremena istražujući američko-japanske brakove dok je radio za ured koji imao svrhu pokušati obeshrabriti američke vojnike i odbiti ih od vjenčanja s japanskim ženama. Godine 1955. oženio se sa svojom trećom suprugom, američkom Japankom čija je obitelj ratno razdoblje provela u kampovima za američke Japance, Mari Yoriko Sabusawa (Chung Simpson, 1998:71).

U sljedećem desetljeću javlja se stereotip zavodnice i prostitutke, a najbolji predstavnik je film *The World of Suzie Wong* iz 1960. godine. Glavnu junakinju iz naslova glumi Nancy Kwan, a film prati ljubavnu priču između Suzie, prostitutke iz Hong Konga, te Roberta Lomaxa, Amerikanca koji želi postati slikar. Suzie upoznaje praktički odmah po silasku s broda, prilikom čega se ona predstavlja kao kćer bogatog poslovnog čovjeka. Lomax kreće u potragu za jeftinim smještajem te u blizini hotela u okrugu Wan Chai ponovno susreće Suzie koja se pravi da ga ne prepoznaje. Lomax uzima sobu u tom hotelu neznajući da se koristi u svrhu prostitucije. Lomax u početku odbija njezino udvaranje te ju koristi samo kao modela za svoje slike. Ipak, uskoro se zaljubljuju te se par na kraju odluči vjenčati.

Kwan (1998) uspoređuje ovaj film s operom *Madama Butterfly*. Za razliku od Pinkertona, Lomaxa ne smatra nasilnikom koji samo želi iskoristiti mladu Kineskinju. Lomax se izdiže kao junak, a njegove namjere su plemenite. Nadilazi predrasude društva i elite o kojoj ovisi njegova karijera te se suprotstavlja licemjeru tih istih ljudi koji Kineskinje u filmu iskorištavaju za seksualno zadovoljstvo. Suzie, s druge strane, nije poput naivne i predane Chō-Chō koja je spremna sve žrtvovati za svojeg Pinkertona (Kwan, 1998:102-103).

Iako je film neobično progresivan za svoje vrijeme, pogotovo u usporedbi s nekim drugim djelima koja smo ovdje spomenuli, ipak nije bez orijentalističkih detalja. U jednoj sceni Lomax moli recepciju da pozovu Suzie koja uzbuđeno dolazi u Lomaxovu sobu misleći da ju traži zbog seksualnih usluga, ali biva očito razočarana kad saznaje da ju je tražio da mu bude model za sliku. „Ova scena ujedno pojačava i seksualnu dostupnost i spremnost Suzie i orijentalne žene, i Lomaxove vrline, vrline bijelog junaka. Ipak, scena je još uvijek nabijena seksom i senzualnošću – Lomax namješta Suzie u pozu na svojem krevetu, otkrivajući njezinu nogu kroz prorez uz stranu njezine

kineske haljine (Kwan, 1998:103)“. Suzie je, znači, lik koji zastranjuje, koji je seksualiziran i udvara se Lomaxu, dok je on taj koji ima ispravan moralni kompas, koji razlikuje dobro od lošeg i koji u sebi ima dovoljno samokontrole da ju odbije.

1970-ih i 1980-ih godina slika na malim i velikim ekranima opet se mijenja, a ovaj put uzrokovana je Vijetnamskim ratom⁹ (1954.-1975.). Ponovno se javlja stereotip mlade azijske žene koja se udaje za vojnika ili dosta starijeg muškarca. Tu je i element spašavanja djevojke od posljedica rata i gubitka obitelji, ali i služenja, pa su osim žrtvi rata tu i prostitutke koje se spremno nude američkim vojnicima (Prasso, 2005:97).

U seriji *M.A.S.H.* koja se emitira od 1972. do 1983. godine pratimo američke vojne liječnike koji su stacionirani u Koreji za vrijeme Korejskog rata¹⁰ (1950.-1953.). Časnik Max Klinger upoznaje Korejku Soon-Lee te joj pokušava pomoći da se ujedini sa svojom obitelji, a u finalu serije oni se vjenčaju. S obzirom da se serija emitirala i tijekom Vijetnamskog rata, redatelj i scenaristi bili su primorati paziti na odabir riječi i pobrinuti se da serija ne odaje da je zapravo antiratna (Prasso, 2005:63).

Film Stanleya Kubricka, *Full Metal Jacket* iz 1987. godine u prvoj polovici prati američke vojnike na nemilosrdnoj obuci u Sjevernoj Karolini, SAD, a u drugoj polovici njihov život u Vijetnamu tijekom Vijetnamskog rata. Film je izazvao revolt kod američko-azijske zajednice zbog načina karakterizacije u filmu. Primjer je scena u kojoj prostitutka prilazi američkim vojnicima koji sjede u kafiću. U toj sceni spremno im nudi seksualne usluge za 15 dolara, dolazi do cjenkanja te ona pristaje na cijenu od 10 dolara po osobi, kad je upitaju što mogu dobiti za taj iznos ona im odgovara: „Sve što poželite (Prasso, 2005:97)“.

Iako je fokus u ovom radu uglavnom na ženama i ženskim likovima, s obzirom da su žene najčešće seksualizirane u medijima (Fasoli, Durante, Mari, Zogmaister,

⁹ Vijetnamski rat trajao je od 1954. do 1975. godine, a u njemu su sudjelovali komunistička vlada Sjevernog Vijetnama i njezini saveznici u Južnom Vijetnamu, poznata pod nazivom Viet Cong, te vlada Južnog Vijetnama i SAD kao njihovi protivnici. Glavni cilj ovog rata, koji se u Vijetnamu naziva Američki rat ili Rat protiv Amerike za spas nacije, bila je želja za ujedinjenjem države pod komunističkom vlasti te oslobađanje od kolonizacije od strane Francuske koja je uspješno sprovedena. Vlada Južnog Vijetnama, s druge strane, borila se za očuvanje Vijetnama, ali sa zapadnim vrijednostima (Spector, R. H., 3.3.2023., *Vietnam War*, Encyclopedia Britannica; <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>, pristupljeno: 13.3.2023.).

¹⁰ Korejski rat, koji je trajao od 1950. do 1953., sukob je između Demokratske Narodne Republike Koreje (Sjeverna Koreja) i Republike Koreje (Južna Koreja). Sjeverna Koreja djelovala je u suradnji sa tadašnjim Sovjetskim Savezom u namjeri da izvrši invaziju na Južnu Koreju koja se imala pomoć SAD-a i UN-a. U sukob se uključila i Kina na strani Sjeverne Koreje, a sve je završilo 1953. godine. Dvije države postale su odvojene zemlje nakon mirovnih pregovora koji nisu dali rezultata. Prva crta bojišnice postala je *de facto* granica između dviju zemalja (Millet, A. R., 30.11.2022., *Korean War*, Encyclopedia Britannica; <https://www.britannica.com/event/Korean-War>, pristupljeno: 13.3.2023.).

Volpato, 2018:338), vrijedi spomenuti da su azijski muškarci u filmovima rijetko prikazani s tradicionalnim (zapadnim) muškim karakteristikama. Oni nikad nisu u glavnoj ulozi, nikad nisu ti koji osvoje djevojku i uglavnom bivaju pobijeđeni od strane glavnog lika koji je bijelac (Tai u filmu *Year of the Dragon* (1985)) ili su lukavi, misteriozni i stručnjaci za borilačke vještine (Gospodin Miyagi u filmu *Karate Kid* (1984)).

U filmu *Year of the Dragon* osim akcije i borbi pratimo odnos glavnog lika Stanleyja Whitea, veterana Vijetnamskog rata, i Tracy Tzu, novinarke koja je primjer „žene zmaja“. Ona je ambiciozna, neovisna i usredotočena na karijeru. Iako je Tzu prikazana kao zavodnica, kako njihov odnos napreduje dalje u filmu, White ju nadjačava u svakom smislu. Fizički i seksualno ju zlostavlja, govori joj kako da radi svoj posao, vrijeđa, ali ona ne bježi od njega nego mu se predaje. Tzu se pretvara iz „žene zmaja“ u submisivnu „porculansku lutku“, a sam njihov odnos, ali i odnos Whitea i Taija, glavnom negativca koji mu se također pokorava na kraju filma, prikaz je odnosa zapada kao jačeg i svemoćnog, i istoka kao slabijeg koji nema izbora nego odustati od svake borbe jer je ona besmislena (Prasso, 2005:100).

1990-ih godina „žena zmaj“ ponovno je u fokusu, ali više nije toliko riječ o ženama koje su predatori, iako je njihova senzualnost još uvijek naglašena. One su osviještene, ambiciozne i netradicionalne. U filmu *The Joy Luck Club* (1993) pratimo odnose majki i njihovih kćeri, generacijske i kulturne razlike koje ih dijele te kako se na kraju ipak uspijevaju pomiriti i sporazumjeti. U seriji *Ally McBeal* (1998-2002) možemo vidjeti glumicu Lucy Liu u ulozi Ling Woo, oštire i samopouzdanu odvjetnicu. Ovakve likove nastavljamo gledati u ranim 2000-im godinama (Prasso, 2005:73).

Zanimljivost iz tog razdoblja je predstava Davida. H. Hwanga, *M. Butterfly* (1988) koja je inspirirana stvarnom pričom. Nazvana prema već spomenutoj priči *Madame Butterfly*, u drami pratimo odnos Renea Gallimarda, francuskog diplomata, i Songa Lilinga, opernog pjevača iz Pekinga. Song se Gallimardu predstavi kao žena te oni ulaze u ljubavnu vezu koja traje 20 godina. Gallimard cijelo vrijeme misli da je Song zapravo žena, dok Song iz njega izvlači diplomatske tajne koje dalje prenosi kineskoj vladi. Kasnije, kad se saznaje što se dogodilo i kako, Gallimard biva uhićen te na kraju počinu samoubojstvo u pariškom zatvoru (Kwan, 1998:105).

Stvarna priča nije nimalo manje nevjerojatna. Francuski diplomat Bernard Boursicot 1960-ih zaista ulazi u vezu s popularnim kineskim opernim pjevačem imena Shi Pei Pu. Njihov odnos trajao je 20 godina, a Shi Pei Pu je čak i „rodio“ sina kao rezultat te

veze; dijete mu je donio neki kineski doktor. Kad se sve saznalo, oboje su završili u zatvoru na 6 godina, iako je Shi izašao ranije te nastavio djelovati kao operni pjevač u Parizu. Boursicot je Shijev spol saznao tijekom istrage što ga je natjeralo na neuspješni pokušaj samoubojstva (Doniger, 2006:66).

Hwang je na upite o tome kako je moguće da njegov glavni, ali i stvarni lik, nisu primijetiti da je njihova ljubavnica zapravo ljubavnik rekao da se „diplomat vjerojatno zaljubio ne u osobu, nego u fantastični stereotip“ te da je „kineski špijun ohrabrivao te ideje do neke mjere te je odglumio i iskoristio sliku orijentalne žene kao skromne i pokorne“. Također, usporedio je svoju dramu s Puccinijevom operom po kojoj je *M. Butterfly* dobila ime te rekao da su se uloge obrnule; Gallimard „shvaća da je on, zapravo, Leptirica. On je taj koji je bezuvjetno volio i kojega je ta ljubav prevarila i ostavila samog, dok je kineski špijun taj koji je tu ljubav iskoristio, što ga zapravo čini Pinkertonom (Kwan, 1998:105)“.

Prema drami je snimljen i film, a na kraju filma, kad oblači kimono pri čemu mu se zatvorenici rugaju, on im odgovara: „Ne biste se smijali da razumijete. Upravo suprotno, muškarci poput vas trebali bi mi kucati na vrata, preklinjući me da im kažem svoje tajne jer upravo sam ja, Rene Gallimard, upoznao i bio voljen od strane savršene žene (Kwan, 1998:106)“.

Na kraju se pretvara u tu orijentalnu ženu, te prepričava svoju viziju Istoka: „Ovo je moja vizija Orijenta. Vitke žene obučene u *cheongsam*¹¹ i kimono koje umiru zbog ljubavi prema stranim demonima koji ju ne cijene. Žene koje su rođene i odgojene da budu savršene. Žene koje prihvate svaku kaznu koju im damo i usprave se još snažnije zbog bezuvjetne ljubavi koju gaje (Kwan, 1998:106)“.

2.3. Pozitivni primjeri u novije vrijeme

U novije vrijeme možemo primijetiti promjenu u prikazu likova azijskog porijekla. Promjena se događa polako, nije univerzalna, ali nije ni zanemariva. Možemo vidjeti filmove u kojima je većina, a ponekad i svi glumci, azijskog porijekla, te kojima nisu dodijeljene stereotipne ili seksualizirane uloge.

Jedan od primjera bio bi film *Crazy Rich Asians* (2018) u kojem pratimo ljubavnu priču Rachel i Nicka koje glume Constance Wu, američka glumica tajvanskih korijena,

¹¹ *Cheongsam* je naziv za popularnu kinesku haljinu. Ona je uska, svilena s visokim ovratnikom i ima prorez sa strane haljine (*cheongsam*, Cambridge Dictionary; <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cheongsam>, pristupljeno: 13.3.2023.).

i Henry Golding, britanski glumac malezijskih korijena. U filmu se pojavljuju i Ken Jeong, poznat po svojoj ulozi u seriji filmova *Hangover* (2009 – 2013), Michelle Yeoh, malezijska glumica koja je osvojila brojne nagrade i priznanja kritičara za svoje uloge, posljednja među njima u filmu *Everything Everywhere All at Once* (2022), te Awkwafina, glumica, pjevačica i komičarka kinesko-korejskih korijena. Film se, osim ljubavne priče glavnih likova, bavi i temama poput obiteljskih odnosa u tradicionalnim azijskim obiteljima, gubitku doticaja s kulturom kod pripadnika dijaspore i borbe između modernih i tradicionalnih vrijednosti i očekivanja.

Constance Wu pojavljuje se u glavnoj ulozi i u popularnoj seriji *Fresh Off the Boat* (2015 – 2020) u kojoj pratimo život tajvansko-američke obitelji Huang. U seriji, koja se temelji na istoimenoj knjizi, gledamo obitelj koju čine roditelji Louis i Jessica, njihovi sinovi Eddie, Emery i Evan te Louisova majka Jenny i njihov život u američkoj saveznoj državi Florida. Teme koje se pojavljuju u seriji su stereotipi poput onog prema kojem Azijci loše voze, pomirenje tradicionalnog i modernog i gubitak doticaja s kulturom kod dijaspore. U 20. epizodi 2. sezone serije otkriva se da su imena likova zapravo imena koja su si oni sami odabrali kad su se preselili u SAD jer većina Amerikanaca s kojima se use susreli nisu mogli izgovoriti njihova kineska imena. Saznajemo da je pravo ime Jessice Chu Tsai Hsai, a ime najstarijeg sina Eddieja Chih Fu. Eddie se u toj epizodi pita hoće li koristiti svoje američko ime ili kinesko ime pri otvaranju računa u banci: „Da koristim svoje američko ime ili kinesko ime koje će mi stvarati bezbrojne neprilike? (Khan i Purple, 2016)“.

U *Fresh Off the Boat* i *Crazy Rich Asians* u centru pozornosti su tradicije, obiteljski odnosi i generacijske razlike, a romantični odnosi ne temelje se na idealiziranoj, orijentalnoj ideji azijskih likova; njihova vrijednost za ostale likove ne potječe od njihovog izgleda, njihove kulture, odgoja ili pokornosti i dostupnosti bijelcu. S druge strane, muški likovi nisu dežurni neprijatelji tom istom bijelcu niti majstori borbenih vještina, oni su očevi, muževi, braća koji se pokušavaju pronaći u svijetu u kojem žive, isto kao i bijelci u filmovima i serijama koje smo prije spomenuli. Likovi postaju trodimenzionalni, sa svojim vrlinama i manama te nisu svedeni na jednostavnu i često netočnu ideju.

Vrijedi spomenuti i animirane filmove u koji su inspirirani određenim istočnoazijskim kulturama, *Big Hero Six* (2014) i *Turning Red* (2022). *Big Hero Six*, animirani film o dječaku i robotu kojeg je osmislio njegov stariji brat da bi pomogao ljudima, odvija se u fiktivnom gradu „San Fransokyo“ koji je mješavina San Francisca i Tokija i po imenu

i po dizajnu, a glavni lik i njegov brat zovu se Hiro i Tadashi Hamada, dok su u stripu po kojem se temelji drugi likovi također Japanci. Iako se sam film ne bavi japanskom kulturom i japanskim identitetom likova, očito da je inspiriran Japanom. S druge strane, u *Turning Red* pratimo trinaestogodišnju Mei kako otkriva obiteljske tajne i njezin odnos roditeljima, prvenstveno sa strogom majkom i njezinim očekivanjima, ali i tipične tinejdžerske stvari poput druženja s prijateljima te opsesije s pop grupom koja glazbom i plesom, ali i brojem i ponašanjem obožavatelja podsjeća na korejske grupe poput popularnog korejskog BTS-a. Film se bavi temom odrastanja, generacijskih razlika i trauma koje se prenose s generacije na generaciju te tradicionalnom kineskom kulturom, što vidimo kroz prikaze kineske hrane i održavanja hramova i sjećanja na pretke.

Filmovi serije, bilo da su namijenjeni djeci ili odraslima, odmiču se od prikaza azijskih likova kao romantičnih interesa drugih likova, fokus je uglavnom na kulturi, obiteljskim odnosima i dobrim i lošim aspektima istih te radu na sebi.

I u filmovima i u knjigama se na izravan i neizravan način kritizira kolonizacija i orijentalistički pogled na azijsku kulturu, u svakom slučaju puno otvorenije nego što se to do sad radilo. Primjer je knjiga *Babel* (2022) američko-kineske R. F. Kuang. Iako je knjiga fantastičnog žanra koji se neprimjetno provlači kroz priču, čineći ju još uvijek nevjerojatno realističnom, bavi se stvarnim temama poput orijentalizma, britanske kolonizacije Azije, rasizma i seksizma te važnosti vlastitog jezika i kulture. Radnja knjige odvija se u malo izmijenjenom Oxfordu u 19. stoljeću. Glavni lik je Robin Swift, mladić čija je vrijednost, znanje i kinesko porijeklo svedeno na njegovu korist britanskoj imperijalističkoj vlasti. Drugi likovi koji se pojavljuju u knjizi pitaju ga vidi li lik dobro s obzirom da su mu oči tako malene i izgledaju kao prorezi na njegovom licu (Kuang, 2022:47), dok njegov učitelj i skrbnik smatra da su lijenost i prevara urođene karakteristike kineskog naroda: „Ovo je razlog zašto Kina ostaje troma i zaostala zemlja dok njezini susjedi žure ka napretku. Po prirodi ste budalasti, slaboumni i neskloni napornom radu. Moraš se oduprijeti tim osobinama, Robine. Moraš savladati to zagađenje u svojoj krvi (Kuang, 2022:40-41)“.

Iako se u novije vrijeme odmiče od stereotipnih prikaza azijskih likova kao slugi ili prostitutki, Constance Wu naglašava da nije dobro ni kompletno izbjegavati stereotipe.

„Toliko smo usredotočeni na 'pozitivan' prikaz da zaboravljamo da je pozitivan prikaz isto što i 'uzorna manjina'. (...) Toliko glumaca kaže, „Odbijam igrati stereotipne

uloge“, i shvatila sam da je to odbijanje reakcija na sustav koji ih nikad nije razumio. Počela sam se baviti glumom da bih mogla biti kreativna, ne reaktivna, a ako su nečiji izbori toliko reaktivni da odbijaju određene uloge, čak i ako je taj lik stvarna osoba koja možda stvarno postoji, to pojačava sram koji se veže uz azijske stereotipe... Cilj nije ukinuti stereotipe; cilj je učiniti ih ljudskima (Gao, 2022)“.

3. ŽUTA GROZNICA

Pojednostavljeno značenje pojma „žuta groznica“ ili „azijski fetiš“ je da je to seksualna i/ili romantična preferencija prema osobama azijskog porijekla (Zheng, 2016:401). U prijašnjim poglavljima obradili smo povijesnu pozadinu ovog fenomena te kako je ona utjecala i utječe na prikaz u medijima. U ovom poglavlju istražiti ćemo kakav utjecaj povijest i mediji imaju na život stvarnih Azijaca, koje karakteristike ih čine privlačnima i kako se te karakteristike očituju u romantičnim odnosima. Naravno, istraživanja i primjeri navedeni u ovom poglavlju ne odnose na sve američko-azijske parove niti na sve pojedince azijskog ili američkog (zapadnog) porijekla, ali ukazuju na slojevitost žute groznice i moguće probleme na koje ovakvi parovi mogu naići.

3.1. Razlozi za preferenciju

Razlozi koji se navode kao odgovor na pitanje zašto su Azijci i Azijke privlačniji od drugih rasa raznoliki su. Jedan od glavnih čimbenika koji se spominje, a koji funkcionira prema modelu orijentalizma, je taj da one nisu bjelkinje, odnosno zapadne žene. Žene iz Azije i žene iz zapadnih zemalja, u primjerima koji slijede to se uglavnom odnosi na Amerikanke, stavljene su nasuprot jedna drugoj kao sušte suprotnosti. Žena iz Azije je sve što žena iz SAD-a nije, a žena iz SAD-a je sve što žena iz Azije nije. Jedna bez druge one ne postoje.

Časopis iz 1960. godine u članku naslovljenom *Oriental Girls* Azijke, nebitno iz koje države točno dolaze i jesu li one možda druga ili treća generacija članova svoje obitelji koja odrasta u zapadnoj zemlji, smatra „velikom fantazijom zapadnog muškarca“:

„Njezino lice, okruglo kao u djeteta... oči bademastog oblika za tajnovitost, crne za patnju, široko razmaknute za nevinost, visoke jagodice otekle poput modrice, usne boje trešnje... Kad dođete doma nakon još jednog napornog dana na ovoj planeti

ona se ukaže, skine Vam odjeću, okupa Vas i potom Vam hoda gola po leđima da se opustite... Vidite, ona je zabavna i tako jednostavna. Ne ide na satove vježbi samopouzdanja, ne inzistira da ju se tretira kao osobu, ne uzrujava se zbog karijere, ne smatra da je orgazam neosporivo pravo... Ona je tu kad trebate utočište od mora ljutih feministkinja (Cho, 1997:351)“.

U ovom odlomku možemo vidjeti nekoliko razloga za preferenciju. Prvi je fizički; crne oči bademastog oblika, crvene usne, rumeni obrazi. Mogli bismo reći odmah na početku da je razlog zašto neki muškarci preferiraju azijske žene naspram pripadnica svoje rase je isključivo zbog izgleda, ljepše su im, zgodnije, ali već u toj prvo rečenici vidimo da nije tako jednostavno. Fizičke osobine su naglašene kao poželjne, ali njima se pridaju određena značenja: nevinost, tajnovitost, patnja. Njezine oči i usne predstavljaju i njezinu poželjnu osobnost, predstavljaju mišljenje autora i kako on *zamišlja* svoju idealnu azijsku suprugu. Nevinost, tajnovitost i patnja također su osobine koje smo mogli primijetiti u prošlom poglavlju; takve su Chō-san, Hana-Ogi i Peggy Sue.

Nadalje, opisuje se njezina idealizirana osobnost. Ona se predaje svojem muškarcu i bez pogovora i ne razmišljajući o sebi brine se o njemu i njegovim potrebama, a čak ga i kupa, masira, zanemaruje svoje zadovoljstvo i karijeru i ne inzistira da ju se tretira kao osobu s osjećajima, ambicijama, planovima ili hobijima. Dok god su partnerove potrebe ispunjene, ni ne mora biti osoba. Iako joj je oduzeto seksualno zadovoljstvo, njezina pojava je senzualna i tjera na pogled. Ona nije osoba, ona je objekt koji služi svrsi, a to je zadovoljavanje svojeg partnera.

Na kraju, kako kaže, ona je „utočište od mora ljutih feministkinja“; ona njihova suprotnost. Ona je sve što bjelkinje, odnosno Amerikanke, nisu. Njihova sušta i komplementarna suprotnost koja je dostupnija i jednostavnija. Kim (2010) u svojem radu istražuje privlačnost i odnose između zapadnih muškaraca i njihovih azijskih partnerica od kojih je jedan ispitanik rekao da bijeli muškarci nisu pretjerano zgodni i da razlog zašto prilaze azijskim ženama je isti kao i kod odabira automobila: „Ako nemaš dovoljno novca da kupiš BMW ili Mercedes, kupiš Lexus ili Toyotu (Kim, 2010:235)“.

Praso (2005) navodi blog Krisa Foxtona, *The Young Dude's Guide to Japan*. Foxton je Japanu boravio kao profesor engleskog jezika, a u jednom članku na blogu kojeg više nije moguće pronaći ovako piše o japanskim ženama:

„Zar ne bi bilo odlično kad bi ste mogli pronaći djevojku koja nije poput modernih žena 90-ih, ne misle da su žene nadmoćnije, ne govori kao muškarac, ne smatra da je njezino pravo doživjeti najbolji mogući orgazam, ne čita knjige o 100 najboljih načina da ostvari svoje poslovne ciljeve i kako da zgazi muškarce na svojem putu do vrha. Ne bi li bilo lijepo jednostavno pronaći dobru, pristojnu djevojku koja se ne bavi problematikom položaja žena u društvu, nije zabrinuta što svijetom uglavnom dominiraju muškarci i prihvaća sve što joj život nudi? Netko tko je jako ženstven, bezbrižan i usput jako zgodan... Pa, to su vam japanske žene! (...) Budimo realni, s obzirom da većina nas ne izgleda baš kao Brad Pitt, slijedimo liniju manjeg otpora i gledamo djevojke čija su očekivanja nešto manja od očekivanja modernih zapadnih žena (Prasso, 2005:151-152)“.

Foxton opet naglašava razliku između japanskih žena i zapadnih žena. Ono što karakterizira japansku ženu je njezina nesebičnost koja ide do te mjere da ona zanemaruje sebe i svoje potrebe radi partnerovih. Idealna žena, znači, mješavina je određenih fizičkih obilježja i crta osobnosti koje su „tipične“ za azijske žene, ali je i dovoljno amerikanizirana, ili pozapadnjena, u načinu razmišljanja i usredotočenosti na obitelj i tradicionalne zapadne vrijednosti da bude privlačna zapadnom muškarcu (So, 2006:405). Ovakve idealne žene zamjena su za zapadne žene koje su „sebične, opsjednute karijerom, usredotočene na materijalno i ne žele ući u brak u kojem će morati staviti potrebe svojeg muža ispred svojih (Estocapio, 2020:8)“. Na emancipirane zapadne žene gleda se kao na prijetnju tradicionalnim obiteljskim i patrijarhalnim vrijednostima; one su prijetnja sustavu koji beskompromisno pogoduje muškarcima. Azijske žene dolaze na pozornicu kao idealna i idealizirana zamjena koja ispunjava rupu u sustavu kojeg su zapadne žene odlučile napustiti.

Nemoto (2009) azijske žene naziva seksualnom uzornom manjinom (eng. *sexual model minority*). Azijska žena prikazana je kao izrazito senzualno i seksualno biće, a to u kombinaciji s idejom o uzornoj manjini stvara idealnu suprugu i majku. Prema modelu uzorne manjine, one su „pokorne i okrenute obiteljskom životu“ i beskompromisno prihvaćaju pravila i brzo se navikavaju na zapadni način života, baš kao i ratne nevjeste u SAD-u nakon Drugog svjetskog rata. To se prenosi i na njihovu seksualnost. Na njih se gleda kao da su spremne na sve da zadovolje svojeg partnera, bilo u kontekstu održavanja doma ili u krevetu (Nemoto, 2009:24). Baš kao što je

koncept uzorne manjine 1950-ih opisivao osobe azijskog porijekla kao suprotnost ponašanju crnaca, tako seksualna uzorna manjina opisuje azijske žene kao suprotnost zapadnim ženama.

Pogledajmo primjere američko-azijskih parova. U razgovorima koje je Nemoto provela sa ženama korejskog, japanskog, kineskog i filipinskog porijekla i njihovima partnerima, vidljivo je da su žene svedene na uloge majke i supruge, a njihova osobnost na korist svojem partneru. Primjer su Sachiko i George, par koji se upoznao 1950-ih, pri čemu se Sachiko preselila u SAD. Kad je upitan zašto mu se Sachiko svidjela, George opisuje njezin izgled („kratka crna kosa i smeđe oči“), kaže da je dobar slušatelj, nije asertivna ni agresivna, ali je snažna. Zanimljivo je da, vezano uz njezinu snagu, navodi da se dobro snašla u neprilikama koje su ih zadesile na početku bračnog života. Jedna od tih neprilika bio je Georgeov problem s alkoholom. George priznaje da je Sachiko prijetila da će otići ako George ne prestane piti, ali bio je svjestan da ona zapravo ne bi nikad otišla jer je, prema njegovim riječima, bila „zatočena“; bez posla, s djecom koju naziva „mješancima“ i koja se kao takva ne bi snašla u Japanu te bez obitelji koja ju je se odrekla kad se udala za Georgea (Nemoto, 2009:42). I on misli da su zapadne žene sebične, misle samo na sebe i žele da im se ugađa, što je pomalo ironično, s obzirom da on smatra da bi se njemu trebalo ugađati te to navodi kao dobru stranu braka s Japankom (Nemoto, 2009:48).

Autorica smatra da treba primijetiti da su tradicionalne heteroseksualne veze, koje se temelje na ispunjavanju potreba muškaraca i na ideji da je muškarac taj koji ima i mora imati kontrolu na ženom, zapravo jako slične odnosu majke i djeteta, odnosu koji se sam po sebi, pogotovo u prvim godinama života djeteta, temelji na ispunjavanju njihovih potreba. Naravno, u odnosu majke i djeteta, dijete nema izbora nego se oslanjati na svoju majku, ali odrasli muškarac apsolutno ima izbora i više je nego sposoban brinuti se za sebe. Ipak, takvi muškarci očekuju da se njihove supruge brinu o njima kao što se brinula i njihova majka (Nemoto, 2009:51).

Treba se osvrnuti i na činjenicu da George opisuje svoju suprugu kao snažnu, a i sam priznaje da je prijetila razvodom i da će se s djecom vratiti u Japan, iako on smatra da ona to ne bi napravila jer bi bila napuštena od strane društva i obitelji. Sachiko, kao i mnoge druge žene japanskog i azijskog porijekla, nije nužno tiha i submisivna po prirodi. Izražava svoje mišljenje kad misli da je potrebno, može povisiti glas, a možda bi i napustiti svojeg supruga da su društvene okolnosti tog razdoblja bile malo drugačije i da joj je bila omogućena podrška kakvu današnje žene u sličnim situacijama imaju.

Hill Collins (2004) kaže da „žene ne moraju imati pokornu osobnost“, moraju samo prepoznati granice autoriteta bijelog muškarca (Hill Collins, 2004:196)“. Pokornost, dobrota, požrtvovnost i drugi slični epiteti kojima se opisuju azijske žene zapravo nemaju nužno veze s osobnošću te žene, već s njezinim prihvaćanjem muškarca kao autoriteta koji takve stvari od nje očekuje. Ona može biti kakva god, ali njezina vrijednost je u očima njezinog partnera i povezana je s ispunjavanjem njegovih očekivanja i potreba.

3.2. Prihvaćanje uloge

Iako smo zaključili kako odnos američko-azijskih parova nije uvijek povoljan za azijskog člana veze ili braka, treba se zapitati zašto uopće pristaju na tave odnose. Kumiko Nemoto u svojoj knjizi *Intimacy, Desire and the Construction of Self in Relationships between Asian American Women and White American Men* (2009) navodi rezultate istraživanja koje je za cilj imalo otkriti prihvaćaju li azijske žene dominantnu ulogu muškaraca u društvu i romantičnim odnosima ili im se možda opiru.

Rezultati razgovora dali su četiri razloga zbog kojih su bijeli muškarci privlačniji od azijskih muškaraca.

Prvi razlog je laskanje; stavlja ženu u ulogu objekta. Bijeli muškarci privlačni su azijskim ženama jer ih privlače azijske žene. Na prvu ruku, čini se kao jako površan razlog, ali kao što možemo vidjeti u sljedećem primjeru, zapravo je riječ o prihvaćanju i osjećaju pripadanja. Irene je kćer kineskih migranata koja je rođena i odrasla u SAD-u. Roditelji su joj se rastali nakon čega se njezina majka vratila na Taiwan svojoj obitelji jer je naišla na neodobravanje kineske zajednice u SAD-u. Njezin otac počeo je izlaziti s bjelkinjama, a njoj je rekao da izbjegava kineske muškarce. Osjećala se previše amerikaniziranom za kinesku zajednicu, a u isto vrijeme previše strano i neobično za američku zajednicu (Nemoto, 2006:32-33). U trenutku razgovora s autoricom istraživanja, Irene je bila u vezi s Brianom, bijelcem. Smatra da se Brianu svidjela jer je drugačija od većine zbog svoje rase, ali smeta joj kad ju Brian entuzijastično nagovara da pogledaju japanske filmove ili inzistira da posjete korejski restoran jer misli da je razlog tomu njezina rasa. Primijetila je i da bijeli muškarci koje privlače azijske žene guraju azijske kulture u istu skupinu, što vidimo i kod Briana (Nemoto, 2006:34-35). Nije bitno što je ona Kineskinja, bitno je da je Azijka.

Drugi razlog je materijalna sigurnost. Bijeli muškarac u ovom slučaju predstavlja „društvene, kulturološke i ekonomske privilegije koje pojedincu omogućavaju da ostvari svoj budući potencijal (Nemoto,2006:40)“. Ovu karakteristiku možemo najbolje primijetiti na primjeru mladenki iz kataloga ili mladenki po narudžbi (eng. *mail-order bride*) o kojima će kasnije biti više riječi. Jedna od njih je Linda, Filipinka koja je vezu sa svojim mužem, Amerikancem, započela dopisivanjem. Počela je raditi s 12 godina za obitelj američkog vojnika koji je bio stacioniran u njezinoj domovini, a polovicu primanja davala je obitelji. Kasnije je završila u Hong Kongu gdje radni i životni uvjeti također nisu bili najpovoljniji, a muža, Jacka, prvi put je vidjela na internetskoj stranici s popisom američkih muškaraca koji su tražili svoju mladenku po narudžbi. Odabrala ga jer je bio najmlađi na popisu (Nemoto, 2006:40-41).

Kako sama kaže, glavni cilj tog braka bila je financijska sigurnost nje i njezine obitelji. Imaju djece za koje kaže da su bijelci, Jacka ne zanima previše filipinska kultura, a njezinoj obitelji šalje 150 dolara mjesečno iako im to nije ni približno dovoljno. Od Linde očekuje da kuha, čisti, odgaja djecu i ne žali se; ukratko, očekuje da se prilagodi tradicionalnoj ulozi majke i supruge sa svime što te uloge zahtijevaju (Nemoto, 2006:41-42).

Treći razlog je status srednje klase. Iako ovaj aspekt podrazumijeva financijsku stabilnost, u pitanju je radije društveni status, prestiž, koji uključuje klasnu mobilnost, asimilaciju s prestižnijom rasom ili kulturom i naziv „počasni bijelac/bjelkinja“. Nemoto (2006) daje primjer još jedne Filipinke koja se udala za Amerikanca i koja navodi da je glavni razlog odabira bijelog partnera bila financijska sigurnost i socioekonomske prilike koje dolaze s takvim brakom (Nemoto, 2006:37-38). Napominje i da se filipinski muškarac prema ovome smatra nepoželjnim, slabijim i inferiornijim naspram bijelog, američkog muškarca jer nema jednake mogućnosti i „sposobnosti“ kojima bi svojoj supruzi i obitelji omogućio stabilnost i status (Nemoto, 2006:38).

Četvrti razlog Nemoto naziva „egalitarističko viteštvo“; Azijke traže spasitelja, viteza, koji će ih izbaviti iz okova tradicionalne kulture, rodni normi i nejednakosti njihovih zajednica. Prema ovome, one traže bijeg od tradicionalne, mačističke uloge koju su azijski muškarci skloni prihvaćati, iako se u isto vrijeme oni smatraju fizički inferiornijima od bijelih muškaraca: „za ove američke Azijke, tijelo bijelog muškarca stavlja se u kontrast s tijelom azijskog muškarca i simbolizira ne samo snagu, nego i civiliziranost zapada i ideju o rodnoj jednakosti (Nemoto, 2006:43)“. Grace, djevojka rođena na Tajvanu, ali odrasla u SAD-u, odrasla je ocem koji je verbalno i financijski

zlostavljao njezinu majku te se nije bavio životima Grace i njezine sestre. Smatra da je svjedočenje takvom ponašanju doprinijelo tome da ni ona ni njezina sestra ne ulaze u veze pripadnicima svoje rase (Nemoto, 2006:43-44). Kritizira azijske muškarce kao, u isto vrijeme, previše muževnima i previše ženstvenima. Muževni u tome da žele biti dominantni u svakom pogledu, poput njezinog oca, a ženstveni u tome da se ne mogu nositi s neovisnim ženama poput Grace koja je završila studij računalnog inženjerstva i zbog činjenice da su fizički manji i slabiji u usporedbi s bijelim muškarcima, te stoga žele da su njihove partnerice također malene, tihe i submisivne da bi se osjećali bolje (Nemoto, 2006:45).

S druge strane, Cao (2021) u članku za portal *Teen Vogue* razgovara s tri mlade američke Azijke čiji se stavovi uvelike razlikuju od stavova žena koje spominje Nemoto (2006; 2009). Zbog učestale fetišizacije od strane ljudi s kojima se susreću, pri čemu jedna od sugovornica, Melissa, kaže da se mogla obogatiti da je dobila dolar za svaki put kad čula da je „egzotična“, i prikaza u medijima koji se preslikavaju na stvarne osobe, one su sklonije tome da partnere traže unutar vlastite rase i kulture. Jedna od njih se osvrće na činjenicu da su joj ljudi govorili suprotno od onoga što je Irene govorio njezin otac, a to je da se drži azijskih muškaraca (Cao, 2021).

Nemoto (2009) dalje analizira zašto azijski muškarci preferiraju bjelkinje koje su u prošlosti bile nedostižne azijskim muškarcima i za koje se smatralo da su moralno superiornije od azijskih žena te „čuvarice europske civilizacije i morala koje štite dijete i muža unutar doma (Nemoto, 2009:107)“. Jedan od razloga je to što se bijela koža smatrala i smatra standardom ljepote, do te mjere da se reklamiraju i konzumiraju proizvodi i operacijski zahvati kojima se koža može posvijetliti (Li, Min, Belk, 2008:444).

Keith je porijeklom Filipinac treće generacije u SAD-u koji je oženjen za Amerikanku plave kose, Debru. Keith sam kaže da ga u mladosti nikad nisu privlačile azijske žene te da je aktivno prilazio bjelkinjama kojima je bio zanimljiv jer je, kako kaže, „drugačiji“. Svidjela mu se pažnja i činjenica da se bijele Amerikanke zanimaju za njega utjecala je pozitivno na njegovo samopouzdanje (Nemoto, 2009:109). Faktor je i osjećaj pripadnosti koji mu brak s bjelkinjom pruža. Smatra da ga se tim činom prestalo smatrati „neasimiliranim strancem (Nemoto, 2009:110)“, a primijetio je da je počeo azijske žene smatrati privlačnijima relativno nedavno i to zbog pozitivne slike o Azijcima u medijima koja se sve češće viđa (Nemoto, 2009:113).

Drugi razlog je, kao i kod žena, društveni status i povlastice koje dolaze s njim. Sothy, koji je u SAD došao iz Kambodže, kaže da mu je brak s bjelkinjom pomogao da

se bolje uklopi u američko društvo te da nauči razmišljati, govoriti i ponašati se kao bijeli Amerikanac (Nemoto, 2009:119).

Biti pripadnik srednje klase američkog društva dolazi s određenim povlasticama, ali ona može biti i alat za „dokazivanje svojeg autoriteta kao idealnog partnera i oca srednje klase te za odbacivanje stereotipa o azijskim muškarcima kao nemuževnima (Nemoto, 2009:124)“. Na primjeru Marie i Jamesa, Amerikanke i Kineza, vidimo da se želja za dokazivanjem autoriteta i dominantnosti muškarca savršeno očituje jer je ona odličje tradicionalne uloge muškarca i u američkoj i u kineskoj kulturi. Marie kaže da je zbog problema koji su se pojavili nakon ulaska u brak počela odlaziti psihologu. Smatra da se James promijenio od osobe koja je bila draga i nježna u nekog neprepoznatljivog: kontrolira što ona radi, ima previsoka očekivanja od sebe i od Marie i želi da je sve savršeno. Savršenstvo je nešto što su od njega očekivali njegovi roditelji, s obzirom da je bio najstariji sin, a Marie smatra da on to preslikava na svoj brak, iako sam tvrdi da ne voli kinesku kulturu i društvena očekivanja koja ona nameće (Nemoto, 2009:120-123).

Kao što vidimo na ovim primjerima, privlačnost se ne temelji samo na fizičkom izgledu, već ovisi i o različitim socio-ekonomskim situacijama, kao i o društvenim očekivanjima i stereotipima.

Chen (2012), s druge strane, daje primjer Azijki koje su odrasle u SAD-u kao druga ili treća generacija koja odrasta u ovoj državi, te smatra da Azijke privlače bijeli muškarci kao rezultat utjecaja okoline. „Odrasle smo u zapadnoj kulturi sa zapadnim standardima ljepote i zapadnom idejom romantike (Chen, 2012)“, smatrajući da je to razlog zašto Azijke preferiraju bijele muškarce. Navodi i da bi bilo diskriminirajuće da bijele muškarce ne privlače Azijke, pogotovo u područjima gdje azijsko stanovništvo čini velik udio u sveukupnoj populaciji, poput savezne države Kalifornije u kojoj studenti azijskog porijekla čine 20 do 50 posto ukupne studentske populacije, ovisno o području (Chen, 2012).

4. PROBLEMI SA ŽUTOM GROZNICOM

Žuta groznica mogla bi se ograničiti na argument da je to samo preferencija, kao i boja kose i očiju ili visina, ali to bi bilo previše jednostavno, a i netočno. I ovom poglavlju objasniti ćemo zašto ne možemo reći da je u pitanju „samo“ preferencija i kako ona utječe na živote azijskih žena i muškaraca. Kako smo već spomenuli, žene su najčešće

objekti ovog fetiša, ali i seksualne objektivizacije generalno, tako da će u ovom poglavlju fokus biti na iskustvu azijskih žena.

4.1. „Puka preferencija“

Zheng (2016) smatra da se argument koji naziva „puka preferencija“ (eng. *Mere Preference Argument; MPA*), odnosno ideja da se žuta groznica ili fetiš na Azijce temelje samo i isključivo na fizičkim osobinama pojedinca, često koristi da bi se opravdao fetišizacija opravdala (Zheng, 2016:402). Argumenti su sljedeći:

- „1. Ne postoji ništa moralno neprihvatljivo u seksualnim preferencijama poput boje kose, boje očiju i drugih nerasnih fenotipskih¹² karakteristika;
2. Preferirati rasne fenotipske karakteristike nije nimalo drugačije od preferiranja nerasnih fenotipskih karakteristika stoga;
3. „Puka preferencija“ rasnih fenotipskih karakteristika nije moralno neprihvatljiva (Zheng, 2016:402)“.

Jednostavnim riječima, ako se preferiranje svijetle ili tamne kose ne smatra diskriminacijom ili neprihvatljivim, onda se ni preferiranje rasnih obilježja poput oblika očiju koji je tipičan za ljude iz istočne Azije ne bi trebalo smatrati pogrešnim. Ipak, vidjeli smo na primjerima prije spomenutih azijsko-američkih parova da se privlačnost ne temelji samo na fizičkim karakteristikama, već na idealiziranoj osobnosti koja je uglavnom opisana kao suprotna osobnosti američkih žena, na stereotipima koji su kroz povijest ograničavali azijsku ženu na pokornu i poslušnu kućanicu i seksualnu partnericu.

Zheng odbacuje drugu točku, smatrajući da su i fizičke karakteristike potpora stereotipima te da su stereotipi zapravo osnova za seksualizaciju i privlačnost koja ulazi u sferu fetiša (Zheng, 2016:405).

„Poanta je, naravno, da smo mi, azijske žene, sve pokorne, povučene i jako vješte u krevetu. Kad me muškarci pogledaju, ne vide mene, vide gejšu u modernoj odjeći (Prasso, 2005:139-140)“.

¹² Fenotip je skup vidljivih, fizičkih obilježja nekog organizma; izgled pojedinca (*Fenotip*, 2021, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža; <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19243>, pristupljeno: 16.4.2023.).

Znači, reći da je u pitanju samo fizički izgled bilo bi pogrešno; u pitanju su i različiti društveno-povijesni procesi koji se nalaze iza svakog stereotipa, kao i medijska slika koja takve predodžbe podupire. Razlog za preferenciju brineta naspram plavuša i obratno ne proizlazi iz kolonijalne povijesti i iskorištavanja lokalnog stanovništva u ekonomske, političke, seksualne i druge svrhe, stoga ovaj fetiš, odnosno žutu groznicu, ne možemo smatrati kompletno bezazlenom.

Chen (2012), pak, smatra da ne smijemo sve bijelce koji su u romantičnom i/ili seksualnom odnosu s Azijcima, ili koji naprosto smatraju Azijce privlačnima, smatrati rasistima. Smatra da postoji razlika između izjave da ih privlače Azijci i izjave da ih netko privlači *jer* je Azijac. Problem su, kako kaže, ljudi koji pretpostavljaju da su Azijci ovakvi ili onakvi jer su Azijci, bilo da je u pitanju njihova osobnost, seksualne sklonosti ili nešto drugo. Prema ovome, ako netko uistinu smatra da su određene rasne karakteristike, na primjer oblik očiju specifičan za ljude iz istočne Azije, lijepi, u tome nema ništa loše. Da bi u pitanju bio fetiš u kombinaciji mora biti naglasak na tome da je ta osoba Azijac ili Azijka, da je privlačna baš zato jer je porijeklom iz Azije, kao i određene pretpostavke koje se povijesno vežu uz kolonijalizam ili socioekonomsku nejednakost, navodeći primjer bijelih Amerikanaca koji u istočnu i jugoistočnu Aziju odlaze u svrhu seksualnog turizma jer smatraju da im određene socioekonomske povlastice koje dolaze s činjenicom da su bijelci u nerazvijenoj azijskoj zemlji daju pravo pristupa „egzotičnom“ lokalnom stanovništvu (Chen, 2012).

Da bi otkrili porijeklo privlačnost, potrebno je zapitati se ponaša li se taj osoba prema svojem partneru kao prema pojedincu s vlastitom osobnošću ili pretpostavlja i lijepi određene stereotipe koje smatra točnima zbog fizičkog izgleda partnera ili partnerice (Chen, 2012).

4.2. Identitet

Fetišizacija utječe i na svakodnevni život Azijki. Depersonalizacija i osjećaj „drugosti“ neki su od problema s kojima se one suočavaju.

Do depersonalizacija dolazi zbog stereotipima koji azijske žene stavljaju u istu, naizgled homogenu grupu. Povezana je s osjećajem zamjenjivosti i kao da ih njihov partner ne voli zbog njih samih već zbog nekih vlastitih ideja i unaprijed određenih mišljenja o njima na temelju njihove rase (Zheng, 2016:407). Moraju biti sigurne da je partner s njima „zbog njih samih, a ne zbog boje kože (Cao, 2021)“.

Osjećaj „drugosti“ posljedica je naglašavanja toga da su drugačije, „egzotične“ i s pitanjima poput „Odakle si? Ne, odakle si zapravo?“, aludirajući na državu iz koje dolaze njihovi roditelji ili bake i djedovi i ignorirajući činjenicu da one s tom državom potencijalno nemaju ništa (Cao, 2021; Chang, 2006). Takva pitanja, kao i stereotipi, vežu se uz njihov izgled, a ne uz to kakve su one kao osobe i pojedinci.

Ipak, izgled također ima ulogu u povezivanju s kulturom roditelja ili bake i djedova, pogotovo ako su u pitanju neka fizička ili kulturna obilježja koja su kroz povijest bila predmet diskriminacije. Izgled može biti izvor nesigurnosti, čak i kad je podvrgnut „pozitivnoj“ fetišizaciji i kad je izvor divljenja i „komplimentata“, ali može biti i izvor osnaženja, čak i samofetišizacije. U videu *The Self-Fetishization of East Asia: Koreaboos and Weebs Aren't the Only Problem*, autorica objašnjava zašto je dijaspora ponekad osjetljivija na stvari poput kulturnog prisvajanja¹³ (eng. *cultural appropriation*), stereotipa i seksualizacije od ljudi koji su rođeni i žive u istočnoazijskim zemljama.

Treba imati na umu da je dijaspora uglavnom čini manjinski dio stanovništva u državama u kojima žive. Autorica videa objašnjava da kolektivni identitet „Azijci“ s kojim se ponekad sami Azijci identificiraju nije samo zbog toga što većinsko stanovništvo misli da svi Azijci izgledaju isto ili zato što je jednostavnije lišiti ih individualnog identiteta i njihovih kultura tako da ih ubaci u isti koš. Kroz povijest taj kolektivni identitet postao je izvor solidarnosti zbog određenih sličnosti u kulturama i životnim iskustvima, kao i zbog činjenice da su bili stranci u nepoznatoj zemlji (oliSUNvia, 2022). S obzirom da su napustili svoju domovinu i obitelji te su se morali prilagoditi novoj i drugačijoj kulturi, neke elemente kultura u kojima su odrasli nije bilo moguće zadržati. Tu je i činjenica da njihova djeca i unučad često ne govore materinim jezikom svojih roditelja i baka i djedova ili ne poznaju neke običaje jer ih dominantna, zapadna, kultura ne obilježava, tako da se gube neke nematerijalne i nevizualne poveznice, odnosno, oni vizualni elementi, prvenstveno njihov fizički izgled postaje glavna, a ponekad i jedina poveznica, te zato postanu defenzivni kad su u pitanju tradicionalna odjeća, stil

¹³ Kulturno prisvajanje definira se kao korištenje kulturnih simbola, rituala, tehnologija i stilova jedne kulture od strane članova neke druge i drugačije kulture. U današnje vrijeme miješanje kultura, kao i doticaj šire javnosti s drugim kulturama i njezinim obilježjima u današnje vrijeme je neizbježna pojava. Kulturno prisvajanje uključuje nepoznavanje važnosti i značenja korištenih kulturnih elemenata ili njihovo korištenje u svrhu kostima ili ismijavanja (Rogers, 2006:474). Rogers objašnjava 4 stupnja kulturnog prisvajanja: kulturna razmjena (recipročna razmjena kulturnih elemenata između kultura koje imaju podjednaku razinu moći), kulturna dominacija (korištenje kulturnih elemenata dominantne kulture od strane podređene kulture jer joj je dominantna kultura nametnuta), kulturno iskorištavanje (korištenje kulturnih elemenata podređene kulture od strane dominantne bez dopuštenja, reciprociteta ili kompenzacije) i transkulturacija (stvaranje novih kulturnih elemenata na temelju više kultura do te mjere da je nemoguće saznati izvor tih elemenata i iz koje kulture dolaze) (Rogers, 2006:477).

oblikovanja kose i slično. S druge strane, Azijci iz azijskih zemalja ne razmišljaju na taj način, naprotiv, često će reći da ne vide problem u tome da stranci, bijelci, nose kimono ili *cheongsam*; bit će im drago jer to vide kao znatiželju i otvorenost novim iskustvima (oliSUNvia, 2022).

Popularna glazba i njezini izvođači također utječu na percepciju vlastite rase. K-pop, odnosno korejski pop, naziv je za korejsku glazbu koja je postala popularna 1990-ih godina. Danas su korejski izvođači koji pjevaju u ovom dinamičnom stilu glazbe popularni i na zapadu, a time i korejska kultura, hrana, filmovi i serije (Lee, 2020). Ti izvođači, poznati i kao „idoli“, sve većom popularnošću ovog žanra postaju ambasadori Južne Koreje i njezine kulture što ima svoje pozitivne i negativne strane, ali su i sami svedeni isključivo na svoj fizički izgled (Alolika, 2014).

Obožavatelji korejskih idola i korejske glazbe isprva se čine kao i svi drugi obožavatelji drugih glazbenika, filmskih glumaca i slično, ali razlika je u tome što korejski idoli predstavljaju cijelu jednu državu i njezinu kulturu koja je svedena na vizualni izgled i stereotipe koji dolaze s tim (Lee, 2020).

U članku iz 2013. godine za portal *Seoul Beats*, autorica prepričava iskustvo jedne djevojke kojoj je rečeno da je „ružna za Korejku“ te kaže da ona „nije bila ružna ni za Korejku ni za ljudsko biće u generalu, ali bila je normalna. Nije bila uglađena do savršenstva i nije bila dio nekog snimanja za reklamu, ali je jedna od mnogih koji su odjednom postali svjesni da je njihova etnička pripadnost postala „in“ i da se oni ne uklapaju u trenutni ideal (Gabrielle, 2013)“.

Slična priča dogodila se glumcu Siamuu Liuu, kinesko-kanadskom glumcu kada je dobio ulogu u superherojskom filmu *Shang-Chi and the Legend of the Ten Rings*. Američki i kineski obožavatelji Marvelovih filmova i stripova na društvenim mrežama rekli su da je Liu previše „ružan“ da bi glumio glavnog lika koji je u stripu puno privlačniji, te su se pozivali na korejske glazbenike, pogotovo one iz poznate grupe BTS koji su po njihovu mišljenju puno bolja i zgodnija opcija, iako su oni glazbenici a ne glumci (Burwick, 2019).

Kanal na YouTube-u, *Asian Boss*, proveo je istraživanje s prolaznicima šangajskih ulica na temu poželjnog izgleda muškaraca i što muškarce zapravo čini privlačnima. Blijeda put, odnosno bijela koža, smatrala se u nekoliko ispitanika privlačnijom od tamne kože jer je „fotogeničnija“, a jedna sugovornica rekla je su Kineskinje, uključujući i nju samu, često više žute (Asian Boss, 2019). Jedan sugovornik, s druge strane, rekao je da kineski muškarac „ne bi trebao biti previše bijel, radi ravnoteže, jer je Azijac,

a ne Europljanin. Europljani imaju blijedu kožu, Azijci bi trebali imati zdravu kožu (Asian Boss, 2019)“. Ovdje vidimo, kao i kroz prije spomenutu činjenicu da su u istočnoj Aziji jako popularni proizvodi za izbjeljivanje kože, da je svijetla put poželjan standard ljepote koji su još više popularizirali korejski izvođači i glumci koji često posežu za takvim zahvatima. U istočnoazijskim državama popularne su operacije kojima se nastoji postići savršeni izgled, a među kojima je jedna od najpopularnijih operacija kojom se nastoji promijeniti izgled očnog kapka, tzv. *double-eyelid surgery* (Gabrielle, 2013; Li, Min, Belk, 2008:444).

4.3. Nasilje i pornografija

„Saloni za masažu bili su „iskušenja koja je želio eliminirati“ (...) Jučer mu je bio jako loš dan i eto, ovo je napravio (North, 2021)“.

Ovako je jedan policajac opisao događaj koji se odvio na području grada Atlante u SAD-u 16. ožujka 2021. godine. Tog dana je u trima pucnjavama ubijeno osmero ljudi, od toga šest azijskog porijekla, u salonima za masažu. U tim salonima uglavnom su radile osobe azijskog porijekla, a počinitelj, 21-godišnji Robert Long, navodno se liječio od ovisnosti o seksu. Prema njegovim riječima, napad nije bio rasno motiviran. Nekoliko je teorija o razlozima njegovog napada, uključujući i onu da je Robert Long možda krivio Azijce za širenje pandemije COVID-a. Ovo ne bi bilo neočekivano s obzirom da je nasilje prema Azijcima postalo češće tijekom pandemije jer ih se krivilo za nastanak i širenje virusa (Lim, Lee, Kim, 2023:4). Neke, s druge strane, fokusiraju se na činjenicu da su njegove žrtve uglavnom bile azijskog porijekla, da su radile u azijskim salonima za masažu te da je Long te salone smatrao „iskušenjima“. Njegova seksualnost, odnosno ovisnost o seksu, kako se navodi, povezana je s Azijkama koje rade u salonima za masažu (North, 2021; Zhou, 2021).

Ovo je samo jedan od primjera nasilja na Azijkama čiji izvor možemo pronaći u stereotipima koji temelje na seksualizaciji. Izvješće *Asian Pacific Institute on Gender Based Violence* iz 2020. godine navodi rezultate različitih istraživanja na temu nasilja od strane partnera prema stanovnicima SAD-a koji imaju azijsko ili tihooceansko porijeklo.

Prema istraživanju iz 2010. godine, 19.6% žena i 8.4% muškaraca azijskog ili tihooceanskog porijekla doživjelo je silovanje, fizičko nasilje i/ili uhođenje od strane intimnog partnera (Yoshikama, Dabby, Luo, 2020:2,17).

Prema Nacionalnom latino i azijsko američkom istraživanju iz 2003. godine, od 1 470 ispitanih osoba azijskog porijekla, 10.2% žena i 12% muškaraca doživjelo je manji oblik nasilja koji su autori definirali kao guranje, agresivno hvatanje, gađanje sa stvarima, šamaranje, dok je 1.5% žena i 2.6% muškaraca doživjelo veći oblik nasilja, odnosno udaranje, ugrize, udaranje šakom, gušenje i prijetnje (Yoshikama, Dabby, Luo, 2020:3, 17).

Iako u ovim istraživanjima ne znamo jesu li u pitanju azijsko-američke, odnosno azijsko-bijele veze ili brakovi¹⁴, nasilje počinjeno nad ljudima azijskog porijekla je u porastu (Department of Justice, 2023). Rasno motivirano nasilje očituje se na različite načine, a može biti seksualno, fizičko, verbalno itd.

Osvrnimo se na odlomak iz uvoda, odnosno na pismo koje je profesor jednog američkog sveučilišta poslao napisao i posla jednoj japanskoj studentici. U njemu on nabroja svoje želje i zahtjeve koje očekuje da studentica ispuni. Govori o njezinoj „tokijskoj personi“, njezinom izgledu, erotici, zadovoljstvo koje bi mu njezina prisutnost pružila (Cho, 1997:349). Prema navodima studentice, profesor je inače poznat među studentima kao predator koji se zanima specifično za japanske studentice i „koristi svoj položaj profesora da bi impresionirao i zaveo japanske žene (Cho, 1997:349)“. Profesor vjeruje da su japanske žene „submisivne i da će se pokoriti svakom parametru

¹⁴ Treba uzeti u obzir nekoliko ograničenja ovih istraživanja. Prvo, postoji tendencija da se u ovakvim istraživanjima, pogotovo u onim koja uključuju velik broj ispitanika na nacionalnoj ili regionalnoj razini, svi azijski narodi stave u istu grupu ili, kako smo vidjeli, u grupu naziva „azijsko ili tihooceansko porijeklo“. Drugo, jezična barijera onemogućava da se provedu temeljitija istraživanja, čak i kada se gleda više različitih skupina azijskog porijekla. Prvo spomenuto istraživanje iz 2010. godine provedeno je na engleskom i španjolskom jeziku, a drugo iz 2003. godine na engleskom, španjolskom, kantonskom kineskom, mandarinskom kineskom, tagaloškom i vijetnamskom jeziku (Yoshikama, Dabby, Luo, 2020:2-3). Time je isključen velik dio populacije, pogotovo Azijci prve generacije koji se ne služe engleskim jezikom uopće ili jako slabo. Treće, veća i sveobuhvatnija istraživanja, pogotovo ona na nacionalnoj ili regionalnoj razini, uključuju i manje pitanja pa s toga pokazuju nižu rasprostranjenost nasilja nego manja istraživanja provedena na lokalnoj razini, s manje sudionika i koja ispituju nasilje unutar određene azijske skupine. Četvrto, ova istraživanja ne navode koji je omjer muškaraca i žena, ali možemo pretpostaviti da je omjer ispitanik muškaraca manji od broja ispitanih žena s obzirom da je prihvaćeno mišljenje prema kojemu su žene češće žrtve ovakvog oblika nasilja nego muškarci (Yoshikama, Dabby, Luo, 2020:17). Peto, nije poznato u kojim slučajevima je riječ o samoobrani ili obrani djeteta, tako da se ne može procijeniti je li nasilnik primarni ili sekundarni agresor. Šesto, žrtve često ne prijavljuju nasilje zbog straha ili srama, ili ne smatraju da je određeno ponašanje nasilje, najčešće u slučajevima verbalnog, financijskog ili nekog „blažeg“ oblika fizičkog nasilja pa je moguće pretpostaviti daje udio žrtvi nekog oblika nasilja zapravo puno veći (Yoshikama, Dabby, Luo, 2020:23).

koji on postavi za njihov odnos (Cho, 1997:349)“, aludirajući na stereotip japanskih žena kao poslušnih i pokornih.

Cho (1997) smatra da su upravo stereotipi i mit o uzornoj manjini zaslužni zašto su azijske žene meta ovakvog ponašanja. S obzirom da ih se smatra poslušnima u političkom, obiteljskom i romantičnom smislu, automatski postaju meta jer se smatra da se neće opirati ili prijaviti neprimjereno ponašanje ili nasilje.

Sljedeći slučaj također je primjer seksualnog objektiviziranja i fetišizacije. Michael Lohman, student doktorskih studija na Sveučilištu Princeton, 2005. godine prijavljen je zbog krađe, uznemiravanja i ugrožavanja života. Prema navodima policije, odrezao je uvojak kose barem 9 žena azijskog porijekla i više od 50 puta ulio je urin u njihova pića. U njegovu stanu, koji je dijelio sa svojom suprugom, također Azijkom, pronađeno je ukradeno žensko donje rublje i rukavice napunjene odrezanom kosom (Woan, 2008:294-296). Sveučilište nije prepoznalo ovaj slučaj kao rasno motiviran i nije reagiralo na činjenicu da su sve žrtve bile azijskog porijekla nego je tretiralo Lohmana kao psihički poremećenu osobu, a njegove radnje kao izolirani slučaj nepovezan s fetišom (Woan, 2008:295).

Ovi slučajevi govore nam o tome koliko daleko fetišizacija može ići i da nije riječ samo o osjećaju vrijednosti, samopouzdanju ili traženju prikladnog partnera te da stvari lako mogu eskalirati.

Prema godišnjem pregledu pornografske internetske stranice Pornhub za 2022. godinu, najtraženiji pojmovi u toj godini bili su „*hentai*“¹⁵ na prvom mjestu, „*japanese*“ na drugom, „*asian*“ na dvanaestom i „*anime*“ na petnaestom (PornHub Insights, 2022). „*Hentai*“ je vodeći pojam na popisu najtraženijih na spomenutoj stranici od 2017. godine (Park, Blomkvist, Mahmut, 2022:227). Istraživanja pokazuju da pornografija potiče diskriminaciju žena te da utječe na agresivno seksualno ponašanje (Araki, 2003:51; Park, Blomkvist, Mahmut, 2022:228), a primijećeno je da većina pornografskih stranica prikazuje azijske žene kao žrtve nasilnog ponašanja (Woan, 2008:292). Woan (2008) zaključuje da, s obzirom da postoji veza između pornografije i seksualnog nasilja, ali i rase i nasilja, da su Azijke pod većom prijetnjom da postanu

¹⁵ *Hentai* je naziv za animiranu pornografiju u kojoj se koriste likovi iz animea, odnosno likovi u stilu tipične japanske animacije koji sudjeluju u erotičnim scenama, iako može uključivati i 3D animaciju, video igre i likove iz video igara i *doujinshi** (Park, Blomkvist, Mahmut, 2022:227).

**Dōjinshi* (同人誌) je naziv za samostalno objavljene časopise i druge publikacije koji zadovoljavaju interese određene skupine. Mogu biti originalni, odnosno da se ne temelje na već postojećoj mangi, animeu, video igri itd., ili parodije koje se temelje na već postojećim pričama i likovima (Richey i Richey, 2016).

žrtve seksualnog nasilja: „s obzirom da su američke Azijke uvijek prikazane kao da pristaju [na takav tretmant], smatra se da one ne mogu biti silovane“ (Woan, 2008:292).

4.4. Mladienke iz kataloga

Mladienke iz kataloga, mladienke po narudžbi ili na engleskom *mail-order brides* nazivi su za žene koje se „reklamiraju“ na internetskim stranicama koje služe kao posrednici za međunarodne brakove (Meshelemiah, Lynch, 2019:186). „Zbog rastućeg nezadovoljstva američkim feminističkim pokretom i oslobođenjem bijelih žena koje je uslijedilo, 1970-ih godina bijeli muškarci okreću se istočnoazijskoj industriji mladenki iz kataloga. Vjerujući da su američke žene previše radikalne i okrenute karijerama, mnogi američki muškarci okreću se ovim tvrtkama tražeći azijsku suprugu koja je „odana i puna razumijevanja“ (Woan, 2008:294)“.

Prema izvještaju iz 1999. godine o imigraciji i naturalizaciji u SAD-u, preko 200 internetskih stranica za pronalaženje mladenki iz kataloga imalo je središte na području SAD-a, a smatra se da je broj parova koji su se upoznali ovim putem i u kojima je mladenka zatražila usluge američke imigracijske službe bio između 4000 i 6000 godišnje. Uglavnom je bila riječ o Filipinkama i ženama iz zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza (Prasso, 2005:158). Muškarci koji zatraže usluge putem ovakvih stranica uglavnom dolaze iz SAD-a, Australije, zapadne Europe, a u posljednje vrijeme, zbog velike popularnosti korištenja interneta, i iz Tajvana, Koreje i Japana (Meshelemiah, Lynch, 2019:191). Prema statistikama filipinske vlade, u razdoblju između 1989. i 1998. godine oko 150 000 Filipinki je iselilo iz zemlje da bi postale supruge muškarcima iz SAD-a, Australije i Europe (Prasso, 2005:158).

Muškarci na zapadu preferiraju ovakve, u jednu ruku dogovorene brakove, i azijske žene kao odgovor zapadnom feminističkom pokretu čime „međunarodna trgovinska razmjena postaje intimno povezana s odgovarajućom globalnom zajednicom u kojoj su azijske žene jednako lako dostupne kao i drugi azijski proizvodi (So, 2006:395-396)“.

Za žene, odlučujući faktori koji utječu na potrebu za reklamiranjem na ovakvim stranicama uglavnom su financijski. Ulogu igraju politička nesigurnost i položaj žena u državi iz koje dolaze (Meshelemiah, Lynch, 2019:193; So, 2006:401). Žene smatraju da su stavovi zapadnih muškaraca prema ženama drugačiji, ali ironično, muškarci koji

traže mladenke iz kataloga uglavnom traže žene koje će utjelovljivati upravo te iste stereotipe od kojih one pokušavaju pobjeći (Meshelemiah, Lynch, 2019:193).

Tvrtke koje drže ove internetske stranice predstavljaju se kao posrednici koji će pomoći objema stranama pronaći pravu ljubav. So (2006) spominje internetsku stranicu iz 1990-ih, *American-Asian Couples*¹⁶, koja reklamira Filipinke kao idealne žene jer su već dobro upoznate s američkom kulturom te malene, vitke i radišne, pri čemu So primjećuje da su to idealne osobine i tvorničkih radnika (So, 2006:404-405).

Ta ista stranica o filipinskim muškarcima kaže da su neodgovorni alkoholičari koji su nesposobni uzdržavati i brinuti se za svoje obitelji (So, 2006:405).

Jedna druga stranica, *Asian-women.com*, na sličan način nabroja idealne osobine koje se mogu pronaći kod azijskih žena, poput njihove ljepote, vjerskih uvjerenja, poznavanje bontona i spremnost na prihvaćanje uloge supruge, majke i domaćice (Asian-women, 2023).

Stranica nudi organiziranje puta u državu iz koje je njihova odabranica te „ture“ azijskim državama prilikom kojih je moguće upoznati žene koje su zainteresirane za udaju, a navode i iskustva korisnika.

„Primijetio sam da su filipinske žene jako prijateljski nastrojene, gostoljubive i bliske sa svojim obiteljima. Kad se djevojka tamo uda, njezina obitelj muškarca prihvati širom otvorenih ruku. Što se tiče dobi udaje, nije neobično da se djevojka, Filipinka sa ove stranice, od 20 do 25 godina uda za muškarca od 40 ili 50 godina. Ovdje je to normalno i prihvaćeno. Dio je njihove kulture i uopće nije problem (Asian-women.com, 2023)“.

Osim što Filipinke prikazuje kao idealne, ženstvene i „tvorničke radnice“, a filipinske muškarce kao lijene, nesposobne i bez tipičnih, tradicionalno muških osobina, So primjećuje dvostruki koncept spašavanja koji se temelji upravo na stavljanju američkih žena nasuprot azijskim ženama i američkih muškaraca nasuprot azijskim muškarcima. Američki, bijeli, muškarci spašavaju azijske, u ovom slučaju filipinske, žene od nesposobnih, neugodnih i lijenih azijskih, odnosno filipinskih muškaraca. Azijske žene, s druge strane, spašavaju američke muškarce, ali i koncept tradicionalne američke obitelji, svojim tradicionalnim idealima, moralom i ženstvenošću, odnosno željom da

¹⁶ Stranicu nije bilo moguće pronaći za potrebe pisanja ovog rada, tako da sve informacije vezane za nju dolaze iz So, 2006.

se posvete brizi o mužu i djeci kao supruge, majke i domaćice. Drugim riječima, one su kompletna suprotnost američkim ženama koje su prestale mariti za takve stvari (So, 2006:409).

Voditelj jednog *talk show-a* 1989. godine, vezano uz mladenke iz kataloga, smatra da je korist takvog braka obostrana:

„Ulaze li ove mladenke iz kataloga u brakove na daljinu samo da bi dobile putovnicu koja će ih odvesti ka obećanoj zemlji? Ili se možda američki muškarci žene samo da bi dobili kućnu gejšu, kućanski aparat sa spolnim organima, kao što to tvrde neki kritičari (So, 2006:402)?“

Stvari ipak nisu tako jednostavne. Jedan od problema je činjenica da su žene koje na ovaj način ulaze u brak često financijski ovisne o svojem partneru te zbog toga često teško napustiti nasilne brakove, pogotovo ako u toj državi nemaju obitelji ili ne poznaju jezik i zakone (Meshelemiah, Lynch, 2019:192). Sličan smo primjer vidjeli u poglavlju „Žuta groznica“ kod američko-japanskog para, Georga i Sachiko. Sachiko je prijetila da će se razvesti ako George ne prestane piti, ali ipak nije, a kao razlog George navodi činjenicu da je bila izolirana i bez vlastitih prihoda. Nije rijetkost ni da se ženu uvjeri da ako prijavi nasilje ili pokuša prekinuti vezu da će biti deportirana (Meshelemiah, Lynch, 2019:194). Sve ovo stavlja ženu u jako nepovoljan i ranjiv položaj iz kojeg se teško maknuti.

Drugi problem je trgovina ljudima. Stranice i tvrtke koje se bave spajanjem parova na ovaj način ponekad su paravan za trgovinu ljudima ili prisilnu prostituciju, prilikom čega stranica igra ulogu svodnika (Meshelemiah, Lynch, 2019:194).

Neke zemlje, kao na primjer Filipini i Tajvan, koje imaju problem i s pritokom mladenki iz kataloga i s njihovom imigracijom u svrhu braka pokušale su se s problemom suočiti zakonskim putem. Filipinska vlada uspjela je progurati zakon kojim se zabranjuje posredovanje u svrhu sklapanja braka između filipinskih žena i muškaraca iz drugih zemalja u svrhu zarade, ali taj zakon nije imalo zadovoljavajući utjecaj na cijelu situaciju zbog manjka regulacija. Činjenica da je većina posrednika zapravo u obliku internetske stranice koje ponekad ni nisu registrirane u Filipinima, a ne u fizičkom obliku otežava stvari (Meshelemiah, Lynch, 2019:196). Tajvan je 2003. godine donio na snagu nekoliko zakona kojima se kontrolira reklamiranje mladenki iz kataloga. Štoviše, vladine organizacije počele su pratiti brakove između tajvanskih

muškaraca i stranih žena da bi se spriječila mogućnost prostitucije i trgovine ljudima, a odlučena je i minimalna zakonska dob u kojoj je moguće stupiti u brak te maksimalna razlika u godinama između supružnika. Od donošenja ovih mjera stopa brakova sa ženama iz drugih država pala je za 40% (Meshelemiah, Lynch, 2019:196).

Mladike iz kataloga postale su poznatije popularnošću emisije *90 Day Fiance*. Glavna ideja je da emisija bude „mješavina romantike i imigracije“ u jednome. Emisija prati Amerikance i njihove partnere iz drugih zemalja, najčešće iz Azije i Afrike, dok prolaze kroz proces dobivanja vize za supružnike i ljubavne probleme (Gwadah, 2020:10). Viza za supružnike, odnosno viza K-1, dopušta da partneri bez američkog državljanstva žive u SAD-u do 90 dana. Nakon isteka tog razdoblja moraju ili stupiti u brak s osobom koja ima američko državljanstvo ili napustiti državu (Gwadah, 2020:10).

Većina parova upoznata se preko internetskih stranica ili mobilnih aplikacija, iako je bilo nekoliko slučajeva kada su Amerikanci upoznali svoje partnere kad su bili na odmoru ili prilikom selidbe u drugu državu zbog posla (Gwadah, 2020:10).

Emisija prati njihove probleme prilikom prijave za vizu, kulturne razlike i obitelji. Gwadah (2020) opisuje način prikazivanja sudionika emisije koji je djelomično njihovo stvarno ponašanje, a djelomično djelo produkcije. Primjećuje da su američke polovice sklone iskazivanju rasnih stereotipa i fetiša, da često pate od kompleksa spasitelja te da su ranjivi i neupućeni u kulturu zemlje svojih partnera (Gwadah, 2020:35). Prate određeni uzorak: zaljube se u ljude koji najčešće dolaze iz nerazvijenih zemalja ili zemalja u razvoju, nakon jako kratkog vremena odlučuju se zaručiti te dovesti svoje partnere u SAD i često ne znaju puno o svojem partneru i njihovoj prošlosti, ali su zaljubljeni u ideju „egzotične veze“ (Gwadah, 2020:36).

Osim toga, imaju naviku naglašavati kako su spremni „napustiti“ i „odustati“ od svega što imaju i poznaju za tu osobu, što implicira da očekuju ono najgore, ali također govore kako su sretni i spremni pružiti toj osobi bolji život.

„Emisija prikazuje strane države kao da su najgore mjesto na svijetu, a kroz ponašanje i razgovore s američkim partnerima prikazuju da Amerikanci misle da je Amerika bolja od drugih zemalja (Gwadah, 2020:37; Vesely, 2021:6)“.

Potpuno vjeruju da svojem stranom partneru pružaju bolju budućnost što dovodi do razočarenja kad partner odluči ostanu u svojoj domovini (Gwadah, 2020:38).

Strani partneri prikazani su kompletno ovisni o svojim američkim partnerima ili svojim roditeljima. Često nemaju posao ili financijsku situaciju koja bi im omogućila da samostalno žive u SAD-u, što ima smisla s obzirom da napuštaju svoju domovinu čiji se životni standard jako razlikuje od onog u SAD-u. Zbog toga obitelji i prijatelji američkih partnera sumnjaju u njihove motive, odnosno misle da je riječ o iskorištavanju (Gwadah, 2020:39-40; Vesely, 2021:7).

ZAKLJUČAK

Proučili smo koji su česti rasni i seksualni stereotipi o istočno Azijskim narodima, kako su oni nastali i kako su mediji utjecali na njihovu promociju kroz fiktivne likove te kako oni utječu na život stvarnih ljudi.

Stereotipe i seksualizaciju potrebno je proučiti u kontekstu njihovog nastanka i širenja da bismo razumjeli njihove posljedice u stvarnom životu. Ratovi, kolonizacije i imigracije pridonijeli su postavljanju odnosa moći koji se preslikavaju u načinu na koji vidimo Drugog. Stvarna iskustva i izmišljene priče o caricama, običnim ženama i prostitutkama iz 19. stoljeća pomogli su stvaranju dvaju popularnih stereotipa koju su bili česta pojava u medijima, „žena zmaj“ i „porculanska lutka“, pri čemu je jedna nastrana, hladna i lukava, a druga plaha, submisivna i uslužna.

Imigracije su dovele zapad i istok u puno izravniji dodir jer ti stranci više nisu bili dio priča, predstavi i legendi; oni su postali susjedi i kolege na poslu. Kinezi koji su dolazili u SAD u potrazi za radom na kraju su ga i pronalazi poslovima koje bijelci nisu željeli raditi ili su ih uglavnom radile žene: čuvanje djece, kuhanje i pranje rublja. Nepoželjni zbog svojeg izgleda, jezika, činjenice da su živjeli u lošim četvrtima koje su bile poznate po prostituciji i kocki i nuđenja svojih usluga za niske cijene, kineski imigranti bili su smatrani kradljivcima poslova poštenim američkim bijelcima, ali i feminizirani zbog malene građe u usporedbi s bijelim muškarcima te jer su radili poslove koji su smatrali „ženskima“. Ratne nevjeste koje su, s druge strane, dovedene u SAD po udaji za američke vojnike nakon Drugog svjetskog rata doživjele su drugačiju dobrodošlicu. Iako je postojao otpor i sumnja u njihovu sposobnost integracije u američku kulturu, na kraju su ipak prihvaćene kao primjeri „uzorne manjine“ koja poštuje zakone, uči jezik, ne radi probleme i savršeno igra ulogu dobre i požrtvovne majke, supruge i domaćice.

Ovi odnosi koji su se razvijali kroz povijest i događaji koji su na njih utjecali igrali su veliku ulogu u stvaranju stereotipa i generalizaciji azijskog stanovništva. Mediji, od romana, preko predstava i opera, do filmova i serija, pomogli su učvrstiti te stereotipe kao „činjenice“. Od Chō-Chō do Lucy Liu, azijske žene prikazivane su kroz idealiziranu perspektivu. Ponekad su likovi bili nježni, požrtvovni i poslušni, poput Chō-Chō ili Hana-Ogi, a ponekad su bili pretjerano samouvjereni i trebalo ih je natjerati na poslušnost, poput Suzy Wong ili Tracy Tzu. Na ovaj ili onaj način, one se predaju bijelom muškarcu.

Stereotipi su nastali kroz povijesne prilike, kroz stvarna i nestvarna iskustva, a mediji su ih oblikovali, dali im lice i utvrdili ih kao istinite te ponovno vratili u sferu stvarnog života pojedinaca. Čak i neseksualni stereotipi, poput onog da su azijski narodi vrijedni i radišni ili onaj o poštovanju autoriteta, preslikavaju se na romantične i seksualne odnose. Razlog za preferenciju azijskih žena, za takozvanu žutu groznicu, postaje njihova idealizirana i stereotipna osobnost: njihova požrtvovnost i predaja mužu i obitelji, poštovanje autoriteta, ali i spremnost na zadovoljavanje seksualnih potreba partnera. Stereotipna osobnost koja je zapravo prikazana kao suprotnost osobnosti zapadnih, emancipiranih žena koje žele raditi, imati svoje izvore prihoda, koje traže jednakost u privatnom, romantičnom i poslovnom životu. Ova konstrukcija jedne grupe kao suprotnost drugoj upravo je ono što Said opisuje kroz koncept orijentalizma: azijska žena je sve što zapadna žena nije, i obratno. Za azijsku ženu, s druge strane, preferencija bijelog zapadnog, muškarca, postaje pitanje društvenog statusa, financijske i materijalne sigurnosti ili čak bijega od tradicionalnih, patrijarhalnih očekivanja i mačističkog ponašanja na koje nalazi u azijskim zajednicama.

Često se smatra da je privlačnost prema pripadnicima određene rase ista kao i privlačnost koja se temelji na boji kose, obliku tijela ili boji očiju. Problem je kad se privlačnost temelji samo i isključivo na rasi kojoj pojedinac pripada i generalizacijama o toj rasi. U slučaju Azijaca, privlačnost se često temelji na stereotipima koje smo spomenuli. Nije bitno je li određena osoba uistinu takva, u kontekstu stereotipa o Azijcima i Azijkama to bi bili stereotipi o podređenost, poslušnosti i seksualnom zadovoljstvu, nego može li ispuniti ta očekivanja. Stoga, reći da se privlačnost koja se temelji na rasi i rasnim i seksualnim stereotipima je pogrešno, ali i opasno. Između ostaloga, na primjerima je pokazano da zbog stereotipa o karakteru, ali i standarda ljepote pojedinci imaju osjećaj drugosti i otuđenosti od svoje rase i etničnosti, da se osjećaju kao da nisu „pravi“ Azijci/Kinezi/Japanci/Korejci jer ne izgledaju kao slavne osobe ili ne pričaju jezikom svojih roditelja jer su rođeni i odgajani u nekoj drugoj, zapadnoj zemlji ili jer ih se svodi na stereotipe koji za njih ne vrijede umjesto da ih se pokuša upoznati i tretirati kao pojedinca. Tu je također i rasno motivirano i seksualno nasilje kojem su Azijci žrtve jer se smatra da zbog svoje plahe naravi neće reagirati i prijaviti počinjene zločine. To nasilje se vidi u pornografiji gdje su „Azijke“ popularna kategorija koja normalizira nasilje i ideju da Azijke uživaju u agresivnijim seksualnim činovima i koje opet ponavlja ideju da one neće reagirati na nasilje jer se smatra da to i žele. Mladenke iz kataloga, odnosno žene koje pronalaze partnere u zapadnim

zemljama preko posredničkih tvrtki i web stranica, također su često žrtve financijskog i fizičkog nasilja i trgovine ljudima u svrhu prostitucije, sve zbog želje za boljom kvalitetom života.

Stereotipe, stoga, moramo promotriti kroz povijesni kontekst u kojem su nastali, te uvijek iznova utvrđivati njihovu istinitost. Mediji igraju veliku ulogu u tome kako se prikazuju određene društvene skupine pa je stoga potrebno razmotriti koje se priče prikazuju i na koji način. U svakom stereotipu ima nešto istine i stvoren je kroz određena iskustva, ali uvijek moramo imati na umu povijesni i društveni kontekst. Što se tiče privlačnosti i rasnih preferencija, stereotipi i ovdje igraju veliku ulogu jer ih se koristi da bi se stvorile predodžbe o pojedincima, nebitno jesu li ti stereotipi za njih istiniti. Ljude, nebitno o njihovoj rasi, treba tretirati kao pojedince s vlastitim i različitim iskustvima, idejama, osobnostima. Generalizacija preko stereotipa stvara osjećaj odbojnost i otuđenost, a preferencija jedne rase često nema veze samo s fizičkim izgledom nego i sa unaprijed stvorenim predodžbama koje negativno utječu na život pojedinaca.

LITERATURA

1. Araki, N., 2003. Feminizumuteki shobun'myaku karano josei ni yoru porunogurafi shouhi kan'taishu uzasshi kiji niokeru toren'do no hensen (フェミニズム的諸文脈からの「女性によるポルノグラフィ消費」観 : 大衆雑誌記事におけるトレンドの変遷). *Doshisha Shakaigaku Kenkyu* 7, str. 51-64. Doshisha Shakaigaku Kenkyugakkai.
2. Calogero, R.M. 2012. Objectification theory, self-objectification, and body image. Cash, T. (ed.), *Encyclopaedia of Body Image and Human Appearance*, str. 574-580. Academic Press.
3. Chiba, Y. 1998. East-West Renaissance in the Late 19th Century. *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal* 31, br. 2, *The Interparts Projects: Part Two: Cultural Agendas (June 1998)*, str. 1-20. University of Manitoba.
4. Cho, S.K. (1997) 2008. Converging Stereotypes in Racialized Sexual Harassment: Where the Model Minority Meets Suzie Wong. Wing, A.K. (ed.), *Critical Race Feminism: A Reader*, 2. izdanje, str. 349-366. NYU Press.
5. Chung, S.F. 1979. The Much Maligned Empress Dowager: A Revisionist Study of the Empress Dowager Tz'u-Hsi (1835-1908). *Modern Asian Studies* 13, br. 2, 1979, str. 177-196. Cambridge University Press.
6. Chung Simpson, C. 1998. Out of an Obscure Place: Japanese War Brides and Cultural Pluralism in the 1950s. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 10, br. 2, str. 47-81. Duke University Press.
7. Doniger, W. 2006. Many Masks, Many Selves. *Daedalus* 135, br. 4, *On Identity*, str. 60-71. The MIT Press on behalf of American Academy of Arts & Sciences.
8. Estocapio, C. 2020. Battling Yellow Fever: An Analysis of How Fetishized Bodies Manage Identity. *Communication Studies Undergraduate Publications, Presentations and Projects* 106. University of Portland.
9. Fasoli, F., Durante, F., Mari, S., Zogmaister, Z., Volpato, C. 2018. Shades of Sexualization: When Sexualization Becomes Sexual Objectification. *Sex Roles* 78, str. 338-351. Springer Verlag.
10. Groos, A. 1991. Madame Butterfly: The Story. *Cambridge Opera Journal* 3, br. 2, str. 125-158. Cambridge University Press.
11. Gwadah, S.T. 2020. Filtered Reality: The Impact of the Stereotypical Representation of Ethnic Groups on Reality TV Series „90 Day Fiance“ on Its

Viewers. *Faculty of Journalism and Media Communication*. Griffith College Dublin.

12. Hill Collins, P. 2004. *Black Sexual Politics: African Americans, Gender, and the New Racism*. Routledge, New York
13. Horesh, N. 2014. *Shanghai, Past and Present: A Concise Socio-Economic History, 1842-2012*. Sussex Academic Press, Eastbourne.
14. Kim, B. 2010. Asian Female and Caucasian Male Couples: Exploring the Attraction. *Pastoral Psychology* 60, br. 2, str. 233-244. Springer Nature.
15. Kuang, R.F. 2022. *Babel: An Arcane History*. Harper Voyager, New York.
16. Kwan, P. 1998. Invention, Inversion and Intervention: The Oriental Woman in the World of Suzie Wong, M. Butterfly, and the Adventures of Priscilla, Queen of the Desert. *Asian Law Journal* 5, str. 99-137. Berkeley Law.
17. Lew-Williams, B. 2014. Before Restrictions Became Exclusion: America's Experiment in Diplomatic Immigration Control. *Pacific Historical Review* 83, br. 1, str. 24-56. University of California Press.
18. Li, E.P.H., Min, H.J., Belk, R.W. 2008. Skin Lightening and Beauty in Four Asian Cultures. *Advances in Consumer Research* 35, str. 444-449. Sheridan Books.
19. Lim, H., Lee, C.S., Kim, C. 2023. COVID-19 Pandemic and Anti Asian Racism and Violence in the 21st Century. *Race and Justice* 13, br. 1, str. 3-8. Sage Journals.
20. Locklear, W.R. 1960. The Celestials and the Angels: A Study of the Anti-Chinese Movement in Los Angeles to 1882. *The Historical Society of Southern California Quarterly* 42, br. 3, str. 239-256. University of California Press.
21. Long, J.L. (1898) 1968. *Madame Butterfly*. *The American Short Story Series* 25. Garrett Press, New York.
22. Meshelemiah, J.C.A., Lynch, R.E. 2019. The Cause and Consequence of Human Trafficking: Human Rights Violations. *The Ohio State University Pressbook*. Columbus, Ohio.
23. Nemoto, K. 2006. Intimacy, Desire, and the Construction of Self in Relationships Between Asian American Women and White American Men. *Journal of Asian American Studies* 9, br. 1, str. 27-54. Johns Hopkins University Press.
24. Nemoto, K. 2009. *Racing Romance: Love, Power, and Desire Among Asian American/White Couples*. Rutgers University Press, New Jersey.

25. Park, J.I., Blomkvist, A., Mahmut M.K. 2022. The Differentiation Between Consumers of Hentai Pornography and Human Pornography. *Sexologies* 31, br. 3, str. 226-239. Elsevier.
26. Praso, S. 2005. *The Asian Mistique: Dragon Ladies, Geisha Girls, and Our Fantasies of the Exotic Orient*. Public Affairs, New York.
27. Ramirez, A.R. et al. 1995. The Role of Bamboo on the Social, Cultural and Economic Life of the Filipinos. *Bamboo, People, and the Environment: Proceedings of the 5th International Bamboo Workshop and the 4th International Bamboo Congress, Ubud, Bali, Indonesia, 19.-22. lipanj 1995.*, str. 78-90. International Development Research Centre.
28. Rogers, R.A. 2006. From Cultural Exchange to Transculturation: A Review and Reconceptualization of Cultural Appropriation. *Communication Theory* 16, br. 4, str. 474-503. School of Communication, Northern Arizona University.
29. Said, E. (1978) 2008. *Orijentalizam*. Biblioteka XX. vek, Beograd.
30. Sanchez, M. 2023. *The Sexualization of Women in the Korean Pop Industry*. UC Riverside: University Honors.
31. Shin, D.H., et al. 2018. A Historical Approach to Syphilis Infection in Korea. *Acta medico-historica Adriatica* 16, br.2, str. 185-202. Croatian Scientific Society for the History of Health Culture.
32. So, C. 2006. Asian Mail-Order Brides, the Threat of Global Capitalism, and the Rescue of the U.S. Nation-State. *Feminist Studies* 32, br. 2, str. 395-419. Feminist Studies, Inc.
33. Solomon, L. 2012. Japanese Exclusion and the American Labor Movement: 1900 to 1924. *Education About Asia* 17, br. 3: *US, Aisa, and the World: 1914-2012, Online Supplement*. Str. 1-6. Association for Asian Studies.
34. Vesely, L.M. 2021. Media Portrayals of Binational Couples in 90 Day Fiance. *Continuum: Journal of Media and Cultural Studies* 35. Taylor and Francis.
35. Watts, M. 1989. Confucianism and Chinese Family Structure. *Undergraduate Honors Capstone Projects* 333. Utah State University.
36. Woan, S. 2008. White Sexual Imperialism: A Theory of Asian Feminist Jurisprudence. *Washington and Lee Journal of Civil Rights and Social Justice* 14, br. 2, str. 275-301. Washington and Lee University.

37. Yoshikama, M., Dabby, C., Luo, S. 10.2020. Facts and Stats Report, Updated and Expanded 2020: Domestic Violence in Asian and Pacific Islander Homes. Asian Pacific Institute on Gender-Based Violence, Oakland.
38. Zheng, R. 2016. Why Yellow Fever Isn't Flattering: A Case Against Racial Fetishes. *Journal of the American Philosophical Association* 2, br.3, str. 400-419. American Philosophical Association.
39. Zhu, M.M. 2010. The Page Act of 1875: In the Name of Morality. *Legal History Workshop*. SSRN Electronic Journal.

INTERNETSKE STRANICE

1. Asian-Women. <https://asian-women.com>. Pristupljeno: 29.3.2023.
2. Alolika. 2014. Playboy Petrarch: Racial Fetishism and K-pop. SeoulBeats. <http://seoulbeats.com/2014/02/playboy-petrarch-racial-fetishism-k-pop>. Pristupljeno: 27.3.2023.
3. Britannica (ed.). 2.1.2023. Occupation of Japan. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/event/occupation-of-japan>. Pristupljeno: 25.2.2023.
4. Britannica (ed.). 5.12.2022. Boxer Rebellion. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/event/Boxer-Rebellion>. Pristupljeno: 27.2.2023.
5. Britannica (ed.). 30.6.2008. Shoji. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/technology/shoji>. Pristupljeno: 8.3.2023.
6. Burwick, K. 16.8.2019. Shang-Chi Star Reacts to Chinese Fans Calling Him Too Ugly for the MCU. MovieWeb. <https://movieweb.com/shang-chi-movie-simu-liu-too-ugly-response>. Pristupljeno: 26.4.2023.
7. Cambridge Dictionary. n.d. Cheongsam. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cheongsam>. Pristupljeno: 13.3.2023.
8. Cambridge Dictionary. n.d. Sexualization. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sexualization>. Pristupljeno: 23.2.2023.
9. Cao, S. 2.7.2021. East Asian Women Say Fetishization and Stereotypes Affect How They Date. Teen Vogue. <https://www.teenvogue.com/story/east-asian-women-fetishization>. Pristupljeno: 25.3.2023.

10. Chang, V. 2.11.2006. Yellow Fever. OC Weekly. <https://www.ocweekly.com/yellow-fever-6403478>. Pristupljeno: 15.4.2023.
11. Chen, V. 10.6.2012. So, He Likes You Because You're Asian. Huffpost. https://www.huffpost.com/entry/asian-fetish_b_1626467. Pristupljeno: 26.3.2023.
12. Gabrielle. 20.8.2013. You're Kind of Ugly for a Korean: Fetishism is Hurtful. SeoulBeats. <http://seoulbeats.com/2013/08/youre-kind-of-ugly-for-a-korean>. Pristupljeno: 19.9.2022.
13. Gao, M. 6.10.2022. Constance Wu Is Starting Over. Harper's Bazaar. <https://www.harpersbazaar.com/culture/art-books-music/a41534560/constance-wu-making-a-scene-memoir-interview/#>. Pristupljeno: 28.4.2023.
14. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. Fenotip. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19243>. Pristupljeno: 16.4.2023.
15. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. Fetišizam. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19395>. Pristupljeno: 23.2.2023.
16. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. Predrasuda. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=50076>. Pristupljeno: 6.9.2023.
17. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. 2021. Stereotip. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58036>. Pristupljeno: 2.11.2022.
18. Jisho. n.d. 蝶々. Jisho.org. <https://jisho.org/word/%E8%9D%B6%E3%80%85>. Pristupljeno: 7.3.2023.
19. Lee, S. 15.9.2020. I'm not your unnie. The Strand. <https://thestrand.ca/im-not-your-unnie>. Pristupljeno: 18.9.2021.
20. Merriam-Webster Dictionary. n.d. Kohl. Merriam-Webster.com. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/kohl>. Pristupljeno: 9.3.2023.
21. Merriam-Webster Dictionary. n.d. Fetish. Merriam-Webster.com. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fetish>. Pristupljeno: 23.2.2023.

22. Merriam-Webster Dictionary. n.d. Stereotype. Merriam-Webster.com. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/stereotype>. Pristupljeno: 23.2.2023.
23. Millet, A.R. 20.11.2022. Korean War. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/event/Korean-War>. Pristupljeno: 13.3.2023.
24. North, A. 18.3.2021. Claims of „sex addiction“ are a distraction in the Atlanta killings. Vox. <https://www.vox.com/22336271/atlanta-shooter-sex-addiction-robert-aaron-long>. Pristupljeno: 17.2.2023.
25. Odjel za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti. 28.7.2021. Stereotipi, predrasude, diskriminacija. Zavod za javno zdravstvo zagrebačke županije. <https://www.zzjz-zz.hr/stereotipi-predrasude-diskriminacija>. Pristupljeno: 8.9.2023.
26. Pletcher, K. 6.1.2023. Opium Wars. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Opium-Wars>. Pristupljeno: 25.2.2023.
27. Pornhub Insights. 8.12.2022. The 2022 Year in Review. Pornhub Insights. <https://www.pornhub.com/insights/2022-year-in-review>. Pristupljeno: 31.3.2023.
28. Richey, R. Richey, M. 6.9.2016. Japan's Doujinshi Culture of Creativity Through Theft. Tofugu. <https://www.tofugu.com/japan/doujinshi-definition>. Pristupljeno: 24.4.2023.
29. Smith, T.M. 18.2.2023. Footbinding. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/science/footbinding>. Pristupljeno: 26.2.2023.
30. Spector, R.H. 3.3.2023. Vietnam War. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>. Pristupljeno: 13.3.2023.
31. The United States Department of Justice. 21.2.2023. 2020 FBI Hate Crime Statistics. The United States Department of Justice. <https://www.justice.gov/crs/highlights/2020-hate-crimes-statistics>. Pristupljeno: 19.4.2023.
32. Weiming, T. 13.11.2022. Confucianism. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Confucianism>. Pristupljeno: 8.3.2023.
33. Zhou, L. 18.3.2021. The Atlanta shootings can't be divorced from racism and misogyny. Vox. <https://www.vox.com/22336317/atlanta-georgia-shootings-racism-misogyny-targeting-asian-women>. Pristupljeno: 26.3.2023.

FILMOVI

1. Chu, S.K. (red.). 2018. Crazy Rich Asians. Warner Bros. Pictures.
2. Hall, D., Williams, C. (red.). Big Hero Six. Walt Disney Motion Pictures.
3. Purple, B. (red.). Fresh Off the Boat, s. 2, ep.20. 20th Century Fox Television.
4. Shi, D. (red.). 2022. Turning Red. Walt Disney Motion Pictures.

YOUTUBE

1. Asian Boss. 17.5.2019. What Does the Ideal Chinese Guy Look Like? (Street Interview). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VZywSPH9FyY>.
Pristupljeno: 2.4.2023.
2. oliSUNvia. 5.4.2022. the self-fetishization of east-asia: koreaboos & weeps aren't the only problem. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=LNkZIJkXI6g&t=1s&ab_channel=oliSUNvia.
Pristupljeno: 27.3.2023.

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu proučavamo najčešće seksualne stereotipe o istočnoazijskim narodima, s fokusom na azijsko-američka iskustva pojedinaca porijeklom iz Kine, Koreje, Japana i Filipina, kako su povijesne okolnosti utjecale na oblikovanje tih stereotipa, a mediji na njihovo širenje. Glavno pitanje na koje se nastoji odgovoriti je postoji li i kakva je povezanost rase, roda i seksualizacije, odnosno seksualnih stereotipa. Stereotipi se najčešće tvore na temelju stvarnih događaja i iskustava, a ponekad i na temelju izmišljenih ili zamišljenih. I u jednom i u drugom slučaju mediji igraju ulogu kao izvor informacija o pripadnicima različitih grupa, poput rasnih, etničkih ili seksualnih. Najčešći objekti seksualnih stereotipa i objektivizacije su žene, a u slučaju istočnoazijskih žena to znači da se smatra da su one u heteroseksualnim odnosima submisivne i uslužne u pogledu kućnih poslova i seksualnog zadovoljavanja partnera. One su idealne kućanice, majke i supruge. Azijski muškarci su, s druge strane, prikazani kao feminizirani i slabi, podliježu fizičkoj, ekonomskoj i društvenoj moći bijelog muškarca i nisu sposobni brinuti se o svojoj obitelji. Ovi stereotipi, od kojih neki potječu od vremena kad je Marko Polo putovao Kinom, utječu na svakodnevni život azijske dijaspore, na odabir partnera i percepciju sebe kao pojedinca, pripadnika određene rase i etničke skupine te građanina SAD-a.

Ključne riječi: Kina, Japan, Koreja, Filipini, Azija, seksualizacija, stereotipi, orijentalizam, mediji, rasa, rasna fetišizacija

ABSTRACT

In this graduate thesis, we will examine the most common sexual stereotypes of East Asian people, focusing on Asian-American experiences of Chinese, Korean, Japanese, and Filipino individuals, how historical circumstances influenced the creation of these stereotypes, and how media influenced their spreading. The main question we aim to answer is whether there is a connection between race, gender, and sexualization, or rather sexual stereotypes, and what is the nature of this connection. Stereotypes are commonly rooted in real-life events and experiences, and more often than not, on fictional and imagined ones. In both cases, media plays a great role as the source of information about members of different groups, such as racial, ethnic, or sexual. The most common objects of sexual stereotypes and objectification are women, and in the case of East Asian women, this means they are perceived as being submissive servants in heterosexual relationships, especially regarding housework and sexually satisfying their partner. They are ideal housewives, mothers, and wives. Asian men, on the other hand, are perceived as feminized and weak, easily breaking under the physical, economic and social power of a white man, all while being incapable of taking care of their families. These stereotypes, some of which originate from the period when Marco Polo travelled to China, affect the daily life of the Asian diaspora, their choice of partners and their self-perception as individuals, as members of a specific racial and ethnic group, and as the citizens of the USA.

Key words: China, Japan, Korea, Philippines, Asia, sexualization, objectification, orientalism, media, race, racial fetishization

概要

今回の大学院論文では、中国、韓国、日本、フィリピンのアジア系アメリカ人の経験を中心に、最も一般的な性固定観念とその形成に歴史的な状況がどのような影響を与えたのか、メディアがどのように拡散したのかについて考察する。 フェティッシュ、ステレオタイプ、性化、人種選好、通信販売花嫁などの概念と、それらが実生活でどのように現れるかを探求する。 私たちが答えようとする主な質問は、人種、性別、性的な固定観念の間に関連性があるかどうかということであり、この関連性の本質は何なのかだ。

ステレオタイプは、一般的に現実の出来事や経験に根ざしており、また時には架空のものや想像上のものに根ざしていることもある。 どちらの場合も、メディアは人種、民族、性的などさまざまなグループのメンバーに関する情報源として大きな役割を果たす。 この論文で扱われている性的ステレオタイプのいくつかは、オリエンタリズムがこのテーマに関連する概念となっている。 エドワード・サイードによると、東は西なしでは存在せず、東は西がそれを認識したものであるようだ。 同じように、アジア人も西洋人が思っているようなものである。ステレオタイプを理解するには、その歴史的背景を知る必要がある。

ステレオタイプを理解するには、その歴史的背景を知る必要がある。 アジアの性的ステレオタイプの起源は、戦争、植民地化、欧米諸国への移住、主にアメリカに由来する。 当時、現実的で限られた経験が、小説や映画、テレビ番組を通じて形成され、一般大衆に与えられたアジア人に対する一般的な意見を形成した。 ステレオタイプを採用し、それを常識として扱う過程でメディアは大きな役割を果たした。「

ドラゴンレディ」や「チャイナドール」といったステレオタイプは、アジアの女性をメディアで表現することが一般的であり、アジアの女性に対する人々の見方を形成していた。

性的ステレオタイプと客観化の最も一般的な対象は女性であり、東アジアの女性の場合、特に家事や相手を性的に満足させる異性関係において従順な使用人として認識されていることを意味する。それらを意味する彼女らは、理想的な主婦、母親、妻である。一方、アジアの男性は女性化して弱く、家族の面倒を見ることができないと認識される。それに加え、白人男性の肉体的、経済的、社会的な力の下で簡単に倒れてしまうと考えられている。これらの固定観念は、マルコ・ポーロが中国を旅行した時代に起源を持つもので、アジアからのディアスポラの日常生活、パートナーの選択、個人としての自己認識、特定の人種や民族グループのメンバーとしての自覚、そして米国市民としての自覚に影響を与える。

キーワード： 中国、日本語、韓国、フィリピン、性欲、客体化、オリエンタリズム、メディア、人種、人種的フェティッシュ